

Ársskýrsla Hugverkastofunnar 2024

@Hugverkastofan 2025
Ritstjórn: Eiríkur Sigurðsson
Hönnun og uppsetning: Pétur Vilhjálmsson
Ljósmyndir: Eygló Gísla, Golli, Eiríkur Sigurðsson o.fl.
Prentun: Svansprent

Efnisyfirlit

Ávarp forstjóra	4
Starfsemi og hlutverk	6
Þjónusta	7
Innlent samstarf	8
Erlent samstarf	9
Málsmeðferð	11
Stafræn þróun.....	12
Lögfræðileg málefni.....	14
Stella starfsmannafélag	16
2024 í hnotskurn	17
Vörumerki mánaðarins	21
Er hægt að fá einkaleyfi á hugbúnaði?	23
Fleiri umsóknir um skráð vörumerki	26
Hönnun - hið gleymda barn hugverkaréttinda?	28
2024 í tölum	29
Mannauður og rekstur	36

Ávarp forstjóra

Á árinu 2024 settum við okkur nýja stefnu til ársins 2028 þar sem lögð er áhersla á að Hugverkastofan veiti framúrskarandi þjónustu, sé fagleg deigla og frábær vinnustaður. Það gekk vel að starfa eftir nýrri stefnu á árinu. Við höfum nýtt stafræn tækifæri, styrkt alþjóðlegt samstarf og lagt okkur fram um að bæta þjónustu við viðskiptavinum okkar. Með skýrri framtíðarsýn og markvissum aðgerðum höfum við aukið skilvirkni í málsmeðferð og tekið stór skref í stafrænni vegferð.

Eitt af stærri verkefnum ársins var innleiðing á mínum síðum á island.is sem veitir eigendum hugverkaréttinda yfirlit yfir skráð réttindi og auðveldar þeim að leggja inn erindi rafrænt. Jafnframt innleiddum við sjálfvirka afgreiðslu á endurnýjun vörumerkja sem hefur m.a. leitt til hraðari afgreiðslu umsókna. Þá var nýtt kerfi tekið í notkun fyrir afgreiðslu beiðna um staðfestingu evrópskra einkaleyfa. Þessi þróun er í takt við þá stefnu okkar að auka hraða og nákvæmni í afgreiðslu mála án þess að draga úr faglegum kröfum. Þá má nefna að nýtt kerfi fyrir rannsóknir á skráningarhæfi vörumerkja sem hefur verið í notkun allt árið hefur stytt málsmeðferð og bætt gæði og samræmi þjónustu við skráningu vörumerkja.

Árið 2024 var fyrsta heila árið okkar í nýju húsnæði í Katrínartúni og við buðum viðskiptavinum og velunnurum að fagna flutningunum með okkur í byrjun ársins. Nýja skrifstofan er skýrt dæmi um það hversu mikilvægt gott vinnuumhverfi er og aðstaðan hefur eflt samvinnu starfsfólks, styrkt vinnustaðarmenningu stofnunarinnar og haft jákvæð áhrif á þjónustuna.

Borghildur Erlingsdóttir, forstjóri

Hugverkastofan hefur ávallt haft sterk tengsl við hið alþjóðlega hugverkakerfi enda koma um 90% af rekstrartekjum stofnunarinnar erlendis frá. Á árinu var unnið markvisst að því að styrkja öflugt samstarf á alþjóðavettvangi, bæði í gegnum Evrópsku einkaleyfastofuna (EPO), Hugverkastofu Evrópusambandsins (EUIPO) og Alþjóðahugverkastofnunina (WIPO). Í því sambandi má nefna að ég var varaformaður framkvæmdaráðs EPO og ritaði undir lokagerð nýs alþjóðlegs samnings um hönnunarvernd á vegum WIPO á árinu.

Það var ánægjulegt að sjá að annað árið í röð tilnefndi Evrópska einkaleyfastofan íslenskan uppfinningamann til Evrópsku nýsköpunarverðlaunanna (European Inventor Award), sem er skýr vísbending um þá öflugu nýsköpun sem á sér stað hér á landi. Hugverkastofan hefur unnið markvisst að því að efla þekkingu á hugverkaréttindum í nýsköpunarumhverfinu og í byrjun ársins var samstarf við KLAK Icelandic Startups formgert með undirritun samstarfssamnings. Við skipulögðum og tókum þátt í fjölmörgum viðburðum á árinu, svo sem Nýsköpunarþingi og Patent Pioneers á Iceland Innovation Week, þar sem mikilvægi einkaleyfa í nýsköpun var í brennidepli. Þá höfum við unnið að því að tryggja að

Íslenskir frumkvöðlar, fyrirtæki og einstaklingar hafi aðgang að skýrri og hagnýtri fræðslu og ráðgjöf um hugverkaréttindi í samstarfi við háskóla, atvinnulífið og frumkvöðlasamfélagið.

Hugverkastofan leggur ríka áherslu á að veita framúrskarandi þjónustu sem styður við nýsköpun og vöxt atvinnulífsins og við ætlum okkur að halda áfram að þróa stafrænar lausnir, bæta innri ferla og efla alþjóðlegt samstarf. Jafnframt munum við halda áfram að miðla þekkingu og fræðslu og vinna að því að skráning hugverkaréttinda sé aðgengileg öllum sem vilja nýta þau til að styrkja starfsemi sína. Í samræmi við nýja stefnu munum við hafa fagmennsku, samstöðu og framsækni að leiðarljósi á þessari vegferð.

Ég vil þakka starfsfólki Hugverkastofunnar fyrir öflugt starf á árinu og viðskiptavinum okkar fyrir gott samstarf.

Borghildur Erlingsdóttir, forstjóri

Starfsemi og hlutverk

Hugverkastofan er opinber stofnun sem árið 2024 heyrði undir menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðherra.

Samhliða nýrri stefnu Hugverkastofunnar sem tekin var upp á árinu var skipulagi stofnunarinnar breytt og sviðum fækkað niður í tvö: hugverka- og stjórnsýslusvið og rekstrarsvið, auk skrifstofu forstjóra. Þá heyrir starfsemi faggildingarsviðs undir stofnunina en sviðið er faglega og fjárhagslega aðskilið annarri starfsemi.

Markmið skipulagsbreytinganna var m.a. að einfalda skipulag og auka teymisstarf, skýra verkaskiptingu og verkferla. Teymi voru skipulögð í kringum lykilferla stofnunarinnar og málsmeðferð, umsýsla og afgreiðsla umsókna um skráningu hugverkaréttinda er nú öll innan eins sviðs.

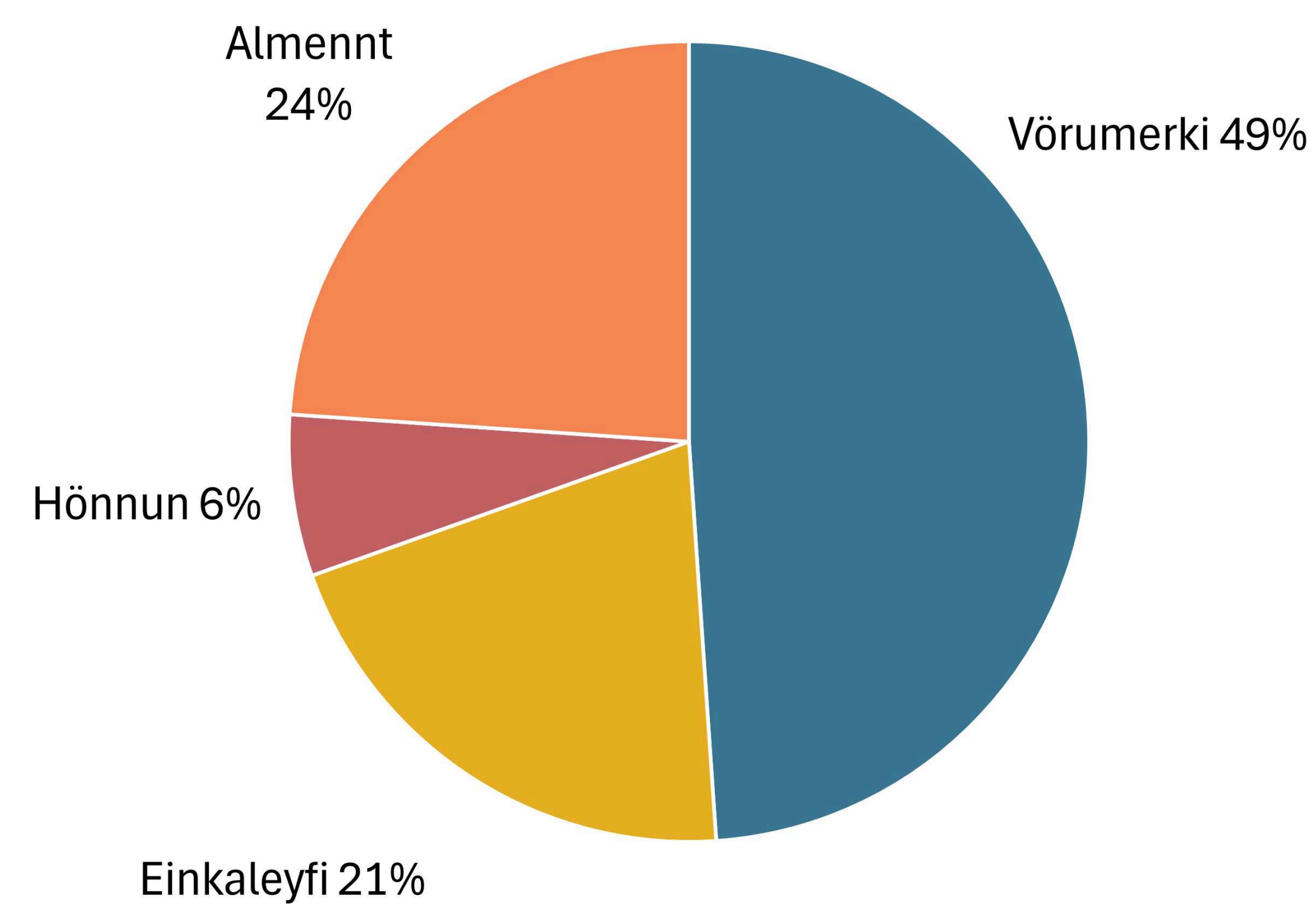
Hugverka- og stjórnsýslusvið	Rekstrarsvið	Skrifstofa forstjóra	Faggildingarsvið
Á sviðinu fer fram formleg og efnisleg meðferð umsókna um skráningu vörumerkja, einkaleyfa og hönnunar. Teknar eru ákvarðanir um skráningu eða synjun eftir atvikum og lögfræðingar sviðsins sinna rökstuðningi þegar umsóknum er hafnað. Leyst er úr andmæla-, ógildingar- og niðurfellingarmálum á sviðinu og fjallað um beiðnir um endurveitingu réttinda. Sviðið sér um útgáfu Hugverkatíðinda og aðra ytri þjónustu. Þá tekur sviðið á móti umsóknum um viðhald réttinda, þ.e. greiðslu árgjalda af einkaleyfum og endurnýjun hönnunar- og vörumerkjaskráninga, auk þess að sinna beiðnum um aðilaskipti, veðsetningu skráninga og fleira.	Rekstrarsvið annast öll þau verkefni sem snúa að umsýslu mannauðs, fjármálum, rekstri og gæðamálum auk þess að hafa umsjón með rekstri upplýsingatækni-kerfa og skjalastjórn. Þá hefur starfsfólk sviðsins umsjón með alþjóðlegum samstarfsverkefnum og samningum við alþjóðastofnanir og vinnur að fjölmörgum öðrum rekstrartengdum verkefnum auk þess að taka þátt í teymisvinnu þvert á svið innan stofnunarinnar.	Á skrifstofu forstjóra starfa yfirlög-fræðingur, samskiptastjóri, þjónustustjóri og stafrænn leiðtogi. Skrifstofan fer meðal annars með sameiginleg verkefni Hugverkastofunnar, en einnig hefur hún yfirumsjón með lögfræðilegum málefnum, innri og ytri samskiptum, stafrænni þróun og innleiðingu á stefnu. Á skrifstofu forstjóra er einnig unnið sjálfstætt að tilteknum verkefnum eða málaflokkum í samvinnu við forstjóra eða sviðsstjóra.	Faggildingarsvið Hugverkastofunnar (ISAC) er hinn opinberi faggildingaraðili á Íslandi og hefur með höndum allar tegundir faggildinga bæði þar sem er lagaleg krafa um faggildingu og á sviðum þar sem fólk er í sjálfsvald sett að faggilda starfsemi sína.

Þjónusta

Sú breyting varð á árinu 2024 að þjónusta við viðskiptavinum færist yfir á skrifstofu forstjóra. Þá var formlega stofnað ráðgjafateymi sem sér um að veita viðskiptavinum Hugverkastofunnar faglega ráðgjöf. Eins og áður er markmið Hugverkastofunnar að veita framúrskarandi þjónustu sem byggir á traustum faglegum grunni.

Viðskiptavinir kjósa í auknum mæli að nýta þær stafrænu leiðir sem eru í boði til þess að leggja inn umsóknir, endurnýja réttindi og fleira. Þá fjölga þeim sem óska eftir hugverkaráðgjöf sem er stuttur fundur með sérfræðingi stofnunarinnar í gegnum fjarfund eða á skrifstofunni við Katrínartún. Alls nýttu 184 þessa þjónustu á árinu 2024 og mættu 52% þeirra á skrifstofuna til okkar.

Tegund ráðgjafar

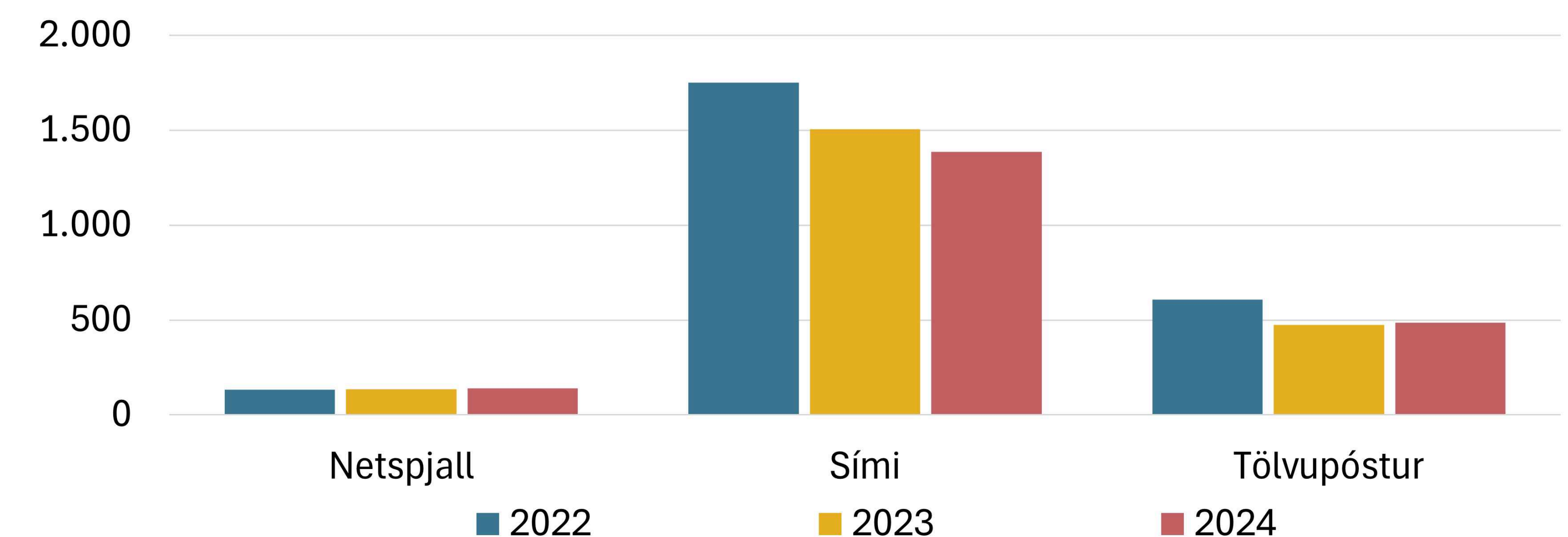

Ásdís Kristmundsdóttir, þjónustustjóri

Samtalsleit er þjónusta sem gagnast þeim vel sem eru að taka fyrstu skrefin í einkaleyfaferlinu. Niðurstöður samtalsleitar geta gefið vísbendingar um nýnæmi uppfinninga og hafa reynst þátttakendum mikilvægar til að meta hvort tímabært sé að leggja inn umsókn um einkaleyfi. Samtalsleitir eru unnar í samstarfi við Nordic Patent Institute og voru 17 á árinu sem leið.

Árið 2024 bárust Hugverkastofunni 627 skriflegar fyrirspurnir með tölvupósti og í gegnum netspjall. Skriflegum fyrirspurnum fjölgaði lítillega á milli ára. Símtöl voru 1.387 sem er 8% fækkun miðað við árið á undan.

Form samskipta

Innlent samstarf

Hugverkastofan leggur mikla áherslu á að eiga gott samstarf við innlenda hagsmunaaðila til að auka þekkingu á hugverkaréttindum, bæta þjónustu við viðskiptavinum og stuðla að aukinni og bættri notkun hugverkaréttinda á Íslandi. Stofnunin hefur því í gegnum árin efnt til margvíslegs samstarfs við aðila í iðnaði, menntun, rannsóknum, nýsköpun og frumkvöðlastarfsemi hér á landi, enda er hugverk víða að finna. Árið 2024 áttum við í samstarfi við flesta háskóla landsins, Samtök iðnaðarins, Íslandsstofu, Nýsköpunarsjóð atvinnulífsins, Rannís, Iceland Innovation Week, Klak Icelandic Startups, Háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytið, ÍMARK, FUVE, FEIS, Breið þróunarfélag, Gleipni, Epal og Kerecis.

Á árinu stóð Hugverkastofan fyrir fjölmörgum viðburðum í samstarfi við fyrrgreinda aðila og ber þar einna hæst Nýsköpunarþing, sýninguna Feik eða ekta í Epal á Hönnunarmars og Patent Pioneers á Iceland Innovation Week.

Alþjóðlegt samstarf

Hugverkastofan á í miklu alþjóðlegu samstarfi til að tryggja virka miðlun upplýsinga, reynslu og þekkingar á milli einkaleyfa- og hugverkastofa í Evrópu. Slíkt samstarf verður sífellt mikilvægara á tímum heimsvæðingar þar sem viðskipti, iðnaður og rannsóknar- og þróunarstarf eru í auknum mæli alþjóðleg.

Samstarfið fer að miklu leyti fram á vettvangi Evrópsku einkaleyfastofunnar (EPO) en Hugverkastofan tekur virkan þátt í stjórnun stofnunarinnar sem fulltrúi eins af 39 aðildarríkjum hennar. Á árinu voru liðin 20 ár frá því að Ísland gerðist aðili að EPO. Borghildur Erlingsdóttir, forstjóri Hugverkastofunnar, var á árinu endurkjörin varaformaður framkvæmdaráðs EPO. Samstarfið við EPO fer einkum fram í framkvæmdaráði og fjármálanefnd, laganefnd og tækninefnd. Þá er Hugverkastofan með tvíhliða samstarfssamning við EPO sem meðal annars nær yfir þátttöku í margs konar tæknilegum og lögfræðilegum verkefnum sem öll miða að því að gera upplýsingar um einkaleyfi og umsóknir aðgengilegri fyrir notendur á heimsvísu og samræma túlkun aðildarríkjanna á sambærilegri löggjöf. Hugverkastofan á einnig í viðamiklu samstarfi við Hugverkastofu Evrópusambandsins (EUIPO) og eru stofnanirnar með tvíhliða samstarfssamning sín á milli varðandi hin ýmsu svið, þ.á m. samræmda málsmeðferð á sviði vörumerkja og hönnunar, endurmenntunar og fræðslu og tæknilausna. Þá tekur Hugverkastofan virkan þátt í hinum ýmsu samstarfsnefndum sem áheyrnaríki.

Á liðnum árum hefur Hugverkastofan tekið virkan þátt í og innleitt nokkur verkefni EUIPO og aðildarríkja Evrópusambandsins (ESB), sem stuðla eiga að

samræmingu (e. Common Practices – CP) við túlkun laga og reglna á sviði vörumerkja og hönnunar. Samstarfið byggir á samstarfssamningi stofnananna frá árinu 2013 og því að íslensk löggjöf á þessu sviði er í samræmi við tilskipanir ESB um sama efni með hliðsjón af skuldbindingum Íslands samkvæmt EES-samningnum. Á árinu var áfram unnið að því að laga þessi verkefni að íslenskri löggjöf og túlkun til þess að auka skýrleika, gagnsæi og fyrirsjáanleika í tengslum við meðhöndlun umsókna. Eitt CP-skjal var birt á vef Hugverkastofunnar á árinu, CP5 en það varðar mat á ruglingshættu og áhrif þátta í merki sem skortir sérkenni eða teljast vera veikir. Skjalið var lagað að framkvæmd stofnunarinnar sem þá þegar var í samræmi við umrædd viðmið. Á komandi misserum verða verkefni sem tengjast þrívíddarmerkjum, mati á allsherjarreglu og siðgæði o.fl. formlega innleidd. Samstarfsverkefnin eru aðgengileg á vef Hugverkastofunnar.

Hugverkastofan á í miklu samstarfi við Alþjóðahugverkastofnunina (WIPO) og taka starfsmenn Hugverkastofunnar þátt í fjölmörgum fundum og námskeiðum á vegum hennar á ári hverju varðandi þá samninga sem Ísland er aðili að á sviði hugverkaréttar.

Í nóvember undirritaði Borghildur Erlingsdóttir, forstjóri Hugverkastofunnar, lokagerð nýs alþjóðlegs samnings um vernd hönnunar á ráðstefnu Alþjóðahugverkastofnunarinnar (WIPO) í Riyadh í Sáði-Arabíu.

Stofnunin á einnig í samstarfi við Fríverslunarsamtök Evrópu (EFTA) og tekur þátt í samstarfi á milli einkaleyfa- og hugverkastofa Norðurlandanna og Eystrasaltsríkjanna. Á árinu var unnið með hinum norrænu hugverkastofunum að skipulagningu Nýsköpunarverðlauna Norðurlandanna sem afhent verða í fyrsta skipti í Kaupmannahöfn 10. apríl 2025. Þá rituðu Borghildur Erlingsdóttir, forstjóri Hugverkastofunnar og Sune Stampe Sørensen, forstjóri dönsku hugverkastofunnar, undir samning um áframhaldandi þjónustu dönsku stofunnar við leit og rannsóknir í tengslum við íslenskar einkaleyfisumsóknir.

Í nóvember rituðu Borghildur Erlingsdóttir, forstjóri Hugverkastofunnar og Edita Demby-Siwiek, forstjóri pólsku einkaleyfastofunnar, undir viljayfirlýsingu um aukið samstarf.

Fundir og ráðstefnur

EPO

- Stjórnarfundir
- Fundir framkvæmdaráðs
- Fundir tækninefndar
- Fundir fjármálanefndar
- Fundir í laganefnd
- Fundur um samstarfsmál
- PatLib fundur
- Ársfundur Coconet-samstarfshópsins
- Afhending Evrópsku nýsköpunarverðlaunanna
- Fundir um samstarfsverkefni í tæknimálum

WIPO

- Allsherjarþing WIPO
- Nefndarfundur um lög um vörumerki, hönnun og afurðarheiti (SCT)
- Fundur um nýjan hönnunarsamning

EU IPO

- Samstarfsfundir um vörumerki og hönnun (Liaison)
- Fundir um samstarf og verkefni (Liaison)
- Allsherjarfundur samráðsvettvangs (Observatory)
- Afhending Evrópsku hönnunarverðlaunanna
- Fundur samráðsvettvangs um hugverkafræðslu
- Vinnufundir um flokkun vöru og þjónustu

Norrænt samstarf

- Stjórnarfundir Nordic Patent Institute
- Fundur forstjóra hugverkastofa Norðurlandanna og Eystrasaltsríkjanna
- Fundur í norrænum og baltneskum samstarfshópi um einkaleyfi
- Fundur í norrænum og baltneskum samstarfshópi um vörumerki og hönnun
- Fundur samskiptastjóra hugverkastofa Norðurlandanna og Eystrasaltsríkjanna
- Fundir um tæknimál Norðurlandanna

EFTA

- Fundur vinnuhóps um hugverkaréttindi

Annað

- Alþjóðleg ráðstefna á vegum eistnesku hugverkastofunnar
- Ráðstefna ungversku hugverkastofunnar í tengslum við formennsku í ESB um AI og IP
- Alþjóðleg ráðstefna á vegum austurrísku hugverkastofunnar
- Tvíhliða fundur með pólsku hugverkastofunni

Málsmeðferð

Hugverka- og stjórnsýslusvið var stofnað á liðnu ári í kjölfar stefnumótunar og endurskoðunar á innra skipulagi Hugverkastofunnar. Starfsfólk sviðsins annast alla meðferð umsókna og erinda í tengslum við skráningu vörumerkja, einkaleyfa og hönnunar. Þar starfa 19 sérfræðingar.

Á árinu 2024 var lögð áhersla á umbætur í verklagi, styttingu málsmeðferðartíma og bætta þjónustu við umsækjendur. Samhliða skipulagsbreytingum var lögð aukin áhersla á teymisvinnu og hefur hún skilað sér í betri yfirsýn yfir verkefni, skýrari ábyrgð og aukinni skilvirkni. Teymisvinnan, innleiðing nýrra tæknilausna og skýr stefnumótun hafa skilað góðum árangri á sviðinu og m.a. stuðlað að styttri málsmeðferðartíma. Afgreiðsla landsbundinna vörumerkjaumsókna hefur aðeins tekið 2-4 vikur stærstan hluta ársins og afgreiðslutími alþjóðlegra umsókna hefur verið stytur um tæplega helming og farið úr 15 í undir 9 mánuði.

Á árinu var einnig lögð áhersla á gæðamál, en meðal annars voru skrifuð fjölmörg gæðaskjöl í gæðastjórnunarkerfi stofnunarinnar, ásamt því að við unnum að uppfærslu og skrifum á fjölmörgum köflum í vörumerkjahandbók Hugverkastofunnar.

Framundan eru áskoranir og tækifæri í tengslum við nýtt regluverk hönnunar í Evrópu sem fyrirséð er að muni hafa áhugaverð og jákvæð áhrif á íslenska hönnunarlöggjöf á komandi misserum. Árið 2025 stefnum við á að halda áfram að efla teymisvinnu, þekkingu starfsfólks og skilvirkni við vinnslu erinda. Markmiðið er ávallt að taka ákvarðanir sem byggja á faglegum grunni, skýrleika og gagnsæi með það að leiðarljósi að styðja við nýsköpun og stuðla að réttri og skilvirkri stjórnsýslumeðferð.

Dagný Fjóra Jóhannsdóttir, sviðsstjóri

40%

styttri bið eftir rannsókn alþjóðlegra vörumerkjaumsókna

10%

styttri bið eftir rökstuðningi vegna synjunar vörumerkjaumsókna

44%

styttri bið eftir úrskurðum og ákvörðunum

Stafræn þróun

Á árinu 2024 lagði Hugverkastofan mikla áherslu á stafræna þróun með það að markmiði að bæta enn frekar þjónustu við viðskiptavinum, fækka handtökum starfsfólks og tryggja hraðar og góðar ákvarðanir.

Skipta má helstu verkefnum á sviði stafrænnar þróunar í tvennt. Annars vegar að einfalda viðskiptavinum að leggja inn umsóknir og önnur erindi og auka aðgengi þeirra að upplýsingum um stöðu sinna mála hjá stofnuninni. Hins vegar að einfalda starfsfólki Hugverkastofunnar að sinna sínum verkefnum og flýta þannig fyrir afgreiðslu erinda, án þess að gefa eftir í gæðum.

Umfangsmesta verkefni ársins voru Míнар síður, sem voru opnaðar á miðju ári. Þar geta eigendur hugverkaréttinda og umboðsmenn þeirra fylgst með stöðu sinna réttinda og mála, lagt inn erindi og skjöl og átt samskipti við Hugverkastofuna. Innskráning á Míнар síður fer í gegnum innskráningar- og umboðskerfi island.is. Á vefnum island.is geta forsvarsmenn fyrirtækja veitt starfsfólki sínu umboð til að eiga samskipti við Hugverkastofuna. Mínum síðum hefur verið mjög vel tekið af viðskiptavinum og eru þær strax komnar á lista yfir mest notuðu síður á vef stofnunarinnar. Þróun á Mínum síðum verður haldið áfram á árinu 2025, í góðu samtali við viðskiptavinum stofnunarinnar.

Á sama tíma og Míнар síður voru settar í loftið var opnað fyrir fyrsta áfanga rafrænna kortagreiðslna. Nú er hægt að greiða fyrir nýjar vörumerkjaumsóknir og endurnýjun vörumerkja með greiðslukorti. Á árinu 2025 er gert ráð fyrir að fjölga þeim umsóknum sem hægt er að greiða fyrir með korti, en ástæða er til að nefna að notkunin er til þessa minni en Hugverkastofan hafði gert ráð fyrir.

Pétur Vilhjálmsson, stafrænn leiðtogi

Viðskiptavinir eru því hvattir til að kanna hvort þeir geti nýtt sér þessar lausnir í meiri mæli.

Á árinu var opnað á fyrstu alsjálfvirku afgreiðslulausn stofnunarinnar, þ.e. umsókn um endurnýjun vörumerkis. Í tilvikum þar sem vörumerki er endurnýjað án nokkurra breytinga og greitt fyrir umsóknina með greiðslukorti, kemur starfsfólk Hugverkastofunnar ekki með neinum hætti að endurnýjuninni og viðskiptavinur fær sent skráningarskírteini um leið. Áætlanir ársins 2025 gera ráð fyrir að bjóða upp á fleiri sambærilegar sjálfsafgreiðslulausnir.

Nýtt rannsóknarkerfi fyrir vörumerkjaumsóknir hefur nú verið í notkun í rúmt ár og hafa nærri sjö þúsund vörumerkjaumsóknir verið rannsakaðar í kerfinu. Kerfið hefur hraðað rannsókn vörumerkja umtalsvert, samræmt vinnu við rannsókn og leitt til aukinna gæða. Vel heppnuð innleiðing rannsóknarkerfisins hefur leitt til þess að fleiri ferlar hjá Hugverkastofunni hafa verið færðir í sambærilegt form. Á seinni hluta ársins 2024 var sambærileg lausn tekin í notkun til að afgreiða beiðnir um staðfestingu evrópskra einkaleyfa. Tími starfsfólks Hugverkastofunnar sem fer í það verkefni nú er aðeins um þriðjungur af því sem var áður.

Stafræn þróun Hugverkastofunnar er lifandi og síbreytilegt verkefni. Í slíkum aðstæðum getur forgangsöröðun verkefna breyst snögglega með breyttum kröfum og óskum og nýrri tækni. Áætlanir ársins höfðu gert ráð fyrir að stafræn Hugverkatíðindi litu dagsins ljós á árinu en því verkefni hefur verið seinkað og er nú stefnt að því að þau líti dagsins ljós á árinu 2025. Sama máli gegnir með sjálfvirka fresti, en undirbúningsvinna vegna þeirra er langt komin. Önnur helstu verkefni á árinu 2025 verða nýtt umsóknarform vörumerkja sérsniðið að þörfum umboðsmanna, aðilaskipti einkaleyfa, innri þróun vegna endurnýjunar, hönnunarverndar, viðbótarverndar og landsbundinna einkaleyfa.

Að lokum er gaman að greina frá því að Hugverkastofan hlaut á árinu tilnefningu til UT-verðlauna SKÝ í flokknum stafræn opinber þjónusta ásamt Skipulagsgáttinni og island.is.

5.573

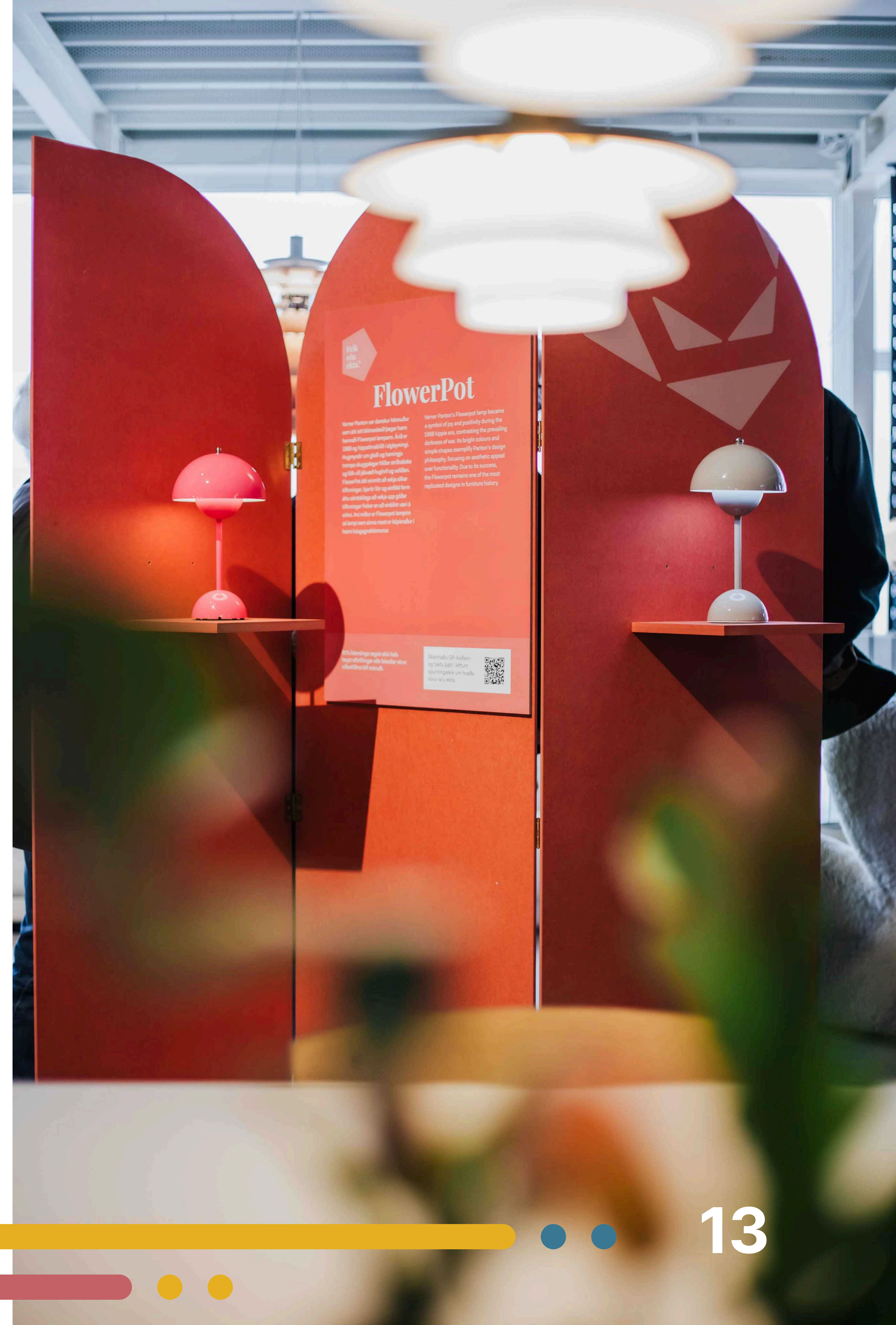
skjöl voru send í stafrænt pósthólf á árinu

99,5%

umsókna bárust rafrænt á árinu

497.000

heimsóknir á vef Hugverkastofunnar á árinu

Lögfræðileg málefni

Nýliðið ár 2024 var viðburðaríkt á margan hátt þó ekki hafi orðið miklar breytingar á þeim lagaramma sem Hugverkastofan vinnur eftir. Nokkur þróun varð þó sannarlega og urðu þau tíðindi innanhúss hjá stofnuninni að nýr yfirlögfræðingur tók til starfa 1. september 2024 sem sér merki á höfundum þessa greinarkorns. Þá fékk málaflokkur hugverkaréttinda nýjan æðsta yfirmann þar sem Logi Einarsson tók við sem ráðherra málaflokksins í desember 2024.

Hvað varðar þróun á sviði laga í málaflokknum innanlands á síðasta ári þá var frumvarp til breytinga á einkaleyfalögum, nr. 17/1991, lagt fram á Alþingi (þingskjal 301 á 154. löggjafarþingi) en efnisleg meðferð þess fór ekki fram vegna ríkisstjórnarskipta. Frumvarpið verður lagt fram að nýju en með því er reglugerð ESB um svokallaða framleiðsluundanþágu (e. manufacturing waiver) nr. 2019/933 innleidd formlega en sjálf framleiðsluundanþágan hafði verið innleidd með breytingalögum nr. 57/2021. Ekki urðu breytingar á kjarnalöggjöf sem stofnunin vinnur eftir og ekki urðu heldur breytingar á auglýsingu um flokkun vöru og þjónustu vegna vörumerkja. Ný gjaldareglugerð fyrir stofnunina var hins vegar samþykkt undir lok árs 2024 og tók hún gildi 15. febrúar 2025.

Áfrýjunarnefnd hugverkaréttinda á sviði iðnaðar úrskurðaði árið 2024 í átta málum, og var ákvörðun Hugverkastofunnar staðfest í fimm þeirra. Þá var sjö nýjum málum áfrýjað til nefndarinnar á árinu og eru þau nú til meðferðar þar. Að auki felldi héraðsdómur Reykjavíkur á árinu 2024 dóm í máli sem varðar endurveitingu réttinda til einkaleyfis og er þar um að ræða fyrsta dómsmálið á þessu sviði einkaleyfaréttarins hér á landi.

Brynhildur Pálmarsdóttir, yfirlögfræðingur

Á alþjóðlega sviðinu einkenndist árið 2024 af alþjóðlegum fundum og samstarfi ásamt því að málefni hönnunarverndar, gervigreindar og viðbrögð við stöðunni í heimsmálum voru fyrirferðarmikil.

Hugverkastofan tók áfram virkan þátt í samstarfi og samvinnu á vegum Alþjóðahugverkastofnunarinnar, WIPO og starfsfólk stofnunarinnar sótti fundi samstarfsnefndar um vörumerki, hönnun og landfræðilegar upprunamerkingar, allsherjarþing stofnunarinnar í júlí 2024 og síðast en ekki síst ráðstefnu um gerð nýs alþjóðasamnings um vernd hönnunar sem haldin var í Riyadh í Saudi-Arabíu í nóvember 2024. Á þeim fundi náðist samkomulag um svokallaðan Riyadh-samning um hönnunarvernd. Ísland ritaði undir lokaskjal ráðstefnunnar en stefnt er að undirritun samningsins sjálfs síðar á árinu 2025. Með samningnum er innleiddur meiri sveigjanleiki fyrir umsækjendur í því að lýsa hönnun í umsókn, skýr skilgreining á umsóknardegi og samræming á ýmsum formskilyrðum umsókna svo sem á endurnýjun skráninga. Þá var fallist á að frestur/griðtími til að sækja um skráningu eftir fyrstu birtingu hönnunar verði samræmdur í 12 mánuði að tilteknum skilyrðum uppfylltum og að hægt sé að halda hönnunarumsókn óbirttri í a.m.k. sex mánuði frá umsóknardegi.

Margrét Hjálmarsdóttir, lögfræðingur

Samstarf á vegum Evrópsku einkaleyfastofunnar var líka umfangsmikið á árinu en Hugverkastofan sótti þrjá fundi í laganefnd EPO þar sem fjallað var um stöðu samræmingarverkefna, þvingunaraðgerðir gegn Rússlandi sem varða einkaleyfi sem og fleiri mál. Tveimur samræmingarverkefnum EPO (e. Convergence of practice) lauk á árinu 2024, annars vegar verkefni um teikningar í einkaleyfisumsóknum og verkefni sem varðar forgangsréttargögn vegna einkaleyfisumsókna. Formleg innleiðing þessara tveggja verkefna er nú til skoðunar hjá Hugverkastofunni.

Áframhaldandi samstarf var við Hugverkastofu Evrópusambandsins, EUIPO, árið 2024 og voru sóttir fundir á sviði vörumerkja og hönnunar og áfram unnið að því að bæta við upplýsingum um innleiðingu samræmingarverkefna á heimasíðu stofnunarinnar og í sameiginlega gátt EUIPO (e. Common gateway). Hugverkastofan vann einnig áfram að innleiðingu á samræmingarverkefni nr. 7 um flokkun vegna hönnunar.

Á vettvangi EFTA sótti Hugverkastofan tvo fundi í vinnuhópi EFTA um hugverkaréttindi þar sem fjallað er um löggjöf frá Evrópusambandinu sem talin er EES-tæk og innleiða ber í landsrétt EFTA ríkjanna. Þar kom til skoðunar

ný tilskipun um vernd hönnunar og lagatillögur á sviði nauðungareinkaleyfa, einkaleyfa sem eru nauðsynleg fyrir framfylgd staðla og sérstök samræmd evrópsk viðbótarvottorð (e. Unitary SPC) sem fylgja eiga einu evrópsku einkaleyfi (e. Unitary Patent). Þá var á þessu sviði töluvert rætt um uppfærðar þvingunaraðgerðir ESB gagnvart Rússlandi sem koma inn á svið hugverkaréttinda og voru fyrst innleiddar árið 2022. Uppfærð reglugerð ESB um þvingunaraðgerðir gegn Rússlandi, nr. 833/2014, sbr. reglugerð 2024/1745, var innleidd á Íslandi með reglugerð nr. 1215/2024 og tók hún gildi þann 17. október 2024. Nýjustu þvingunaraðgerðir taka til allra rússneskra aðila sem sækja um skráningu hugverkaréttinda sinna innan Evrópu en ekki aðeins til tiltekinna aðila á sérstökum lista sem ESB heldur úti. Engum þvingunaraðgerðum var beitt af hálfu Hugverkastofunnar árið 2024 en ekki er útilokað að til beitingar kunni að þurfa að koma á árinu 2025.

Að vanda var töluvert um samstarf Hugverkastofunnar við systurstofnanir á Norðurlöndum og í Eystrasaltsríkjum. Samstarfsfundir voru haldnir í september og október í Osló, annars vegar í tengslum við einkaleyfi og hins vegar í tengslum við vörumerki og hönnun. Til umræðu á þessum fundum voru meðal annars samanburður og tölfraði milli stofnana, áðurnefndar þvingunaraðgerðir, tæknimál og gervigreind ásamt umræðu um drög að alþjóðlegum samningi á sviði hönnunarverndar.

Þessu til viðbótar bættist Brasília á árinu í hóp samstarfsríkja um svokallað “Patent Prosecution Highway” eða GPPH-samstarf en í því felst að hægt er að sækja um flýtimeðferð einkaleyfisumsókna hér á landi hafi verið sótt um einkaleyfi í öðru samstarfsríki, sem felur í sér sambærilegar kröfur sem þegar hafa fengið jákvæðar niðurstöður úr rannsókn á einkaleyfishæfi.

Stella starfsmannafélag

Það var mikið um að vera hjá Stellu, starfsmannafélagi Hugverkastofunnar á árinu 2024. Fastir liðir eins og páskabingó, piparköku-skreytingar, jólaskemmtun og árshátíð voru á sínum stað, haldnir voru skrifstofuleikar og farið var í vélsleðaferð á Eyjafjallajökul og hellaskoðun á Hellu. Einnig voru haldnar sameiginlegar skemmtanir með nágrönnum okkar í Auðkenni. Hápunktur ársins var án nokkurs vafa náms- og fræðsluferð til Madrídar. Þar heimsóttum við Hugverkastofu Spánar og fengum innsýn í þeirra störf. Ferðinni lauk með árshátíð starfsfólks ásamt mökum í frábæru umhverfi borgarinnar.

Ný stjórn starfsmannafélagsins tók til starfa í maí. Stjórnina skipa: Alexandra Björk Adebyi, Harpa Flóventsdottir Johansen, Nói Steinn Einarsson, Pétur Vilhjálmsson og Steinar Örn Stefánsson.

- ● **1. febrúar**

Hugverkastofan tekur þátt í Framadögum
AIESEC í Háskólanum í Reykjavík.

- ● ● **2. febrúar**

Hugverkastofan tilnefnd til UT-verðlauna
SKÝ fyrir stafræna opinbera þjónustu.

- **2. febrúar**

Flutningi í Katrínartúnið fagnað með
starfsfólki, viðskiptavinum og velunnurum.

2024

í hnotskurn

- **8. febrúar**

KLAK – Icelandic Startup og Hugverkastofan
kvitta upp á aukið samstarf.

8. febrúar

Fulltrúar stærstu umboðsmannaskrifstofa landsins heimsóttu Hugverkastofuna þar sem farið var yfir helstu stafrænu verkefni sem verður unnið í á árinu.

4. mars

Greint frá niðurstöðum skoðanakönnunar þar sem m.a. kemur fram að Nike sé það vörumerki sem sé efst í huga landsmanna.

20. mars

Einkaleyfavisitala EPO birt. Þar kemur m.a. fram að Ísland sé eftirbátur annarra Norðurlanda í umsóknum um evrópsk einkaleyfi.

16. febrúar

Hugverkastofan hástökkvari ársins í Stofnun ársins.

9. febrúar

Sea Growth sigrar í Gullegginu 2024.

14. febrúar – 30. mars

Upplýsingaferð um einkaleyfi á samfélagsmiðlum.

25. mars

Greint frá því að einstaklingar og fyrirtæki geti nálgast upplýsingar um einkaleyfi, skráð vörumerki og hönnun í sinni eigu á Mínum síðum island.is.

23. - 27. apríl

Hugverkastofan fagnaði alþjóðahugverkadeginum 26. apríl með því að efna til sýningarinnar Feik eða ekta með Epal og React - alþjóðlegu samstarfsneti fyrirtækja gegn fölsunum - á Hönnunarmars í verslunum Epal í Skeifunni og á Laugavegi.

22. apríl

Kynnt könnun sem Maskína gerði fyrir Hugverkastofuna þar sem m.a. kemur fram að 46% Íslendinga finnst stundum í lagi að kaupa falsaðar vörur og eftirlíkingar.

14. maí

Í tengslum við Iceland Innovation Week stóðu Hugverkastofan, Kerecis og Samtök iðnaðarins fyrir viðburðinum Patent Pioneers í Grósku, þar sem fjallað var um mikilvægi einkaleyfa í nýsköpun.

23. maí

Hugverkastofan tekur þátt í viðburði Háskólans í Reykjavík: Stelpur, stálp og tækni og tekur á móti hópi stelpna úr 9. bekk Hlíðaskóla.

6. júní

Hugverkastofan kynnir nýja stefnu sína fyrir tímabilið 2024-2028, með áherslu á framúrskarandi þjónustu, faglega deiglu og að vera frábær vinnustaður.

13. júní

Iðunn Heiður Nökkvadóttir og Björg Ákadóttir í Grandaskóla, hljóta Umhverfisbikar Nýsköpunarkeppni grunnskólanna og Hugverkastofunnar fyrir hugmynd sína Blautrusl.

11. júní

Greint frá ráðningu Sólveigar Ingólfssdóttur sem nýs sviðsstjóra faggildingarsviðs Hugverkastofunnar.

13. júní

Greint frá ráðningu Dagnýjar Fjólu Jóhannsdóttur sem sviðsstjóra nýs hugverka- og stjórnsýslusviðs.

16. september

Greint frá ráðningu Brynhildar Pálmarsdóttur sem yfirlögfræðings Hugverkastofunnar.

9. júlí

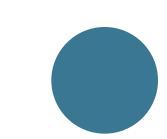
Guðmundur Fertram Sigurjónsson, forstjóri Kerecis, er meðal þriggja uppfinningamanna sem eru tilnefndir til Evrópsku nýsköpunarverðlaunanna í flokki iðnaðar.

30. september

Greint frá því að Ísland sé í 22. sæti yfir mest nýskapandi lönd heims samkvæmt nýsköpunarvísitölu Alþjóðahugverkastofnunarinnar (WIPO).

14. október

Greint frá opnum á mínum síðum
og rafrænni greiðslugátt á
vefnum hugverk.is.

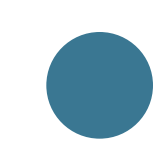
12. nóvember

Borghildur Erlingsdóttir, forstjóri
Hugverkastofunnar og Edita Demby-Siwek
forstjóri pólsku einkaleyfastofunnar rita undir
viljayfirlýsingu um aukið samstarf.

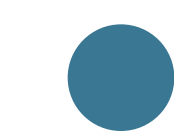
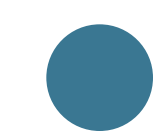
22. október

Carbfix hlýtur Nýsköpunarverðlaun Íslands
á Nýsköpunarþingi.

26. nóvember

Borghildur Erlingsdóttir, forstjóri
Hugverkastofunnar, undirritar lokagerð
nýs alþjóðlegs samnings um vernd
hönnunar á ráðstefnu
Alþjóðahugverkastofnunarinnar (WIPO)
í Riyadh í Sáði-Arabíu.

11. desember

Skrifað undir samning um
áframhaldandi þjónustu dönsku
stofunnar við leit og rannsóknir í
tengslum við íslenskar
einkaleyfisumsóknir.

10. desember

Borghildur Erlingsdóttir, forstjóri Hugverkastofunnar,
endurkjörin varaformaður framkvæmdaráðs Evrópsku
einkaleyfastofunnar (EPO).

Vörumerki mánaðarins

Í hverjum mánuði kýs starfsfólk Hugverkastofunnar eitt nýskráð eða nýendurnýjað vörumerki sem vörumerki mánaðarins. Verkefnið er unnið eftir fyrirmynd norræna og baltneskra hugverkastofa og markmiðið er að vekja athygli á mikilvægi vörumerkjaskráninga og kynna starfsemi Hugverkastofunnar. Skráð vörumerki mánaðarins er með skýr sérkenni og gott aðgreiningarhæfi, það má ekki vera lýsandi né má vera hætta á að því verði ruglað við önnur merki.

Janúar

Hringekjan er fataverslun sem selur notuð föt og fylgihluti. Viðskiptavinir verslunarinnar eru tvenns konar að sögn Jönu Marenar Óskarsdóttur, annars eiganda verslunarinnar: annars vegar þeir sem leigja pláss til að selja föt og hins vegar hefðbundnari viðskiptavinir fataverslana, sem koma til að finna fallegar og góðar flíkur á góðu verði.

Febrúar

„Ætli megji ekki segja að ég sé orðin raðfrumkvöðull,“ segir Margrét Júlíana Sigurðardóttir, stofnandi sprotafyrirtækisins Moombix. Hún hefur á starfsferlinum stofnað tvö sprotafyrirtæki sem bæði tengjast tónlist. Moombix, sem ætlað er að umbylta tónlistarkennslu á netinu, er nýjasta afurðin hennar.

Mars

Smitten hefur það yfirlýsta markmið að vera skemmtilegasta stefnumótaapp í heimi. Á skrifstofu þeirra er allt sem prýða þarf ungt nýsköpunarfyrirtæki: grjónapúðar, Nespresso kaffivél, Nocco-kælir og píluspjald.

Maí

Einu sinni voru þrír bræður, allir með meistararéttindi í sinni iðngrein. Sá fyrsti var pípulagningameistari, annar var húsasmíðameistari og sá þriðji var múrarameisteri. Þetta er sagan af Eldfossi ehf. sem veitir alhliða þjónustu á sviði bygginga.

September

Benedikt Skúlason, stofnandi og forstjóri Lauf, lýsir Lauf sem hágæðahjólafyrirtæki. Fyrirtækið sérhæfir sig í framleiðslu hágæða malarhjóla og er að víkka vörulínu sína í skrefum.

Október

Lubbi, þessi glaðlyndi, lopapeysuklæddi íslenski fjárhundur sem þeytist um landið í leit að málbeinum hefur notið mikilla vinsælda í leikskólum landsins undanfarin ár.

Nóvember

Vörumerkið ORA hefur verið óaðskiljanlegur hluti af íslenskri matarmenningu í yfir sjö áratugi og mörg eiga erfitt með að hugsa sér jólin án meðlætis frá ORA á hátíðarborðinu.

Desember

„Maður þarf náttúrulega að vera hálfbillaður til að stofna fyrirtæki,” segir Þórir Harðarson, fósturfræðingur og einn stofnenda Sunnu frjósemistofu.

Eiríkur Sigurðsson, samskiptastjóri

Er hægt að fá einkaleyfi á hugbúnaði?

Einkaleyfi eru mikilvæg til að vernda hugverk og þau veita uppfinningamönnum tækifæri til að skapa verðmæti úr uppfinningum sínum en tryggja einnig að þekking sé gerð opinber og skapa þannig möguleika á frekari tæknilegum framförum.

Það eru eflaust ófáir frumkvöðlar og aðilar sem vinna að nýsköpun í hugbúnaðargerð sem hafa velt fyrir sér spurningunni í fyrirsögninni og það af góðri ástæðu. Svarið er hvorki einfalt né afgerandi. Þar sem einkaleyfi eru eingöngu veitt fyrir tæknilegar uppfinningar að uppfylltum ákveðnum skilyrðum og forrit fyrir tölvur eru sérstaklega undanskilin er svarið eiginlega „það veltur á ýmsu“.

Forrit fyrir tölvur eru ekki einkaleyfishæf en ...

Uppgötvanir á náttúrulögmálum, vísindakenningar, stærðfræðiaðferðir og listræn verk eru meðal þess sem eðli sínu samkvæmt er ekki einkaleyfishæft. Þetta kemur sérstaklega fram í einkaleyfalögunum. Þar kemur einnig fram að forrit fyrir tölvur séu undanskilin því að geta talist vera uppfinningar. Til þess að vera einkaleyfishæf uppfinning þarf hugbúnaður að hafa frekari tæknilega virkni (e. further technical effect) og það getur verið vandasamt að greina hvort hugbúnaður uppfylli þau skilyrði sem til þarf.

Þrjú skilyrði fyrir einkaleyfishæfi

Almennt þarf uppfinning að uppfylla þrjú skilyrði til að teljast einkaleyfishæf; hún þarf að vera ný, frumleg og framleiðsluhæf. Uppfinningin þarf að vera ný og óþekkt á heimsvísu á þeim degi sem sótt er um einkaleyfi. Hún þarf líka að

Alexandra Björk Adebyi, lögfræðingur

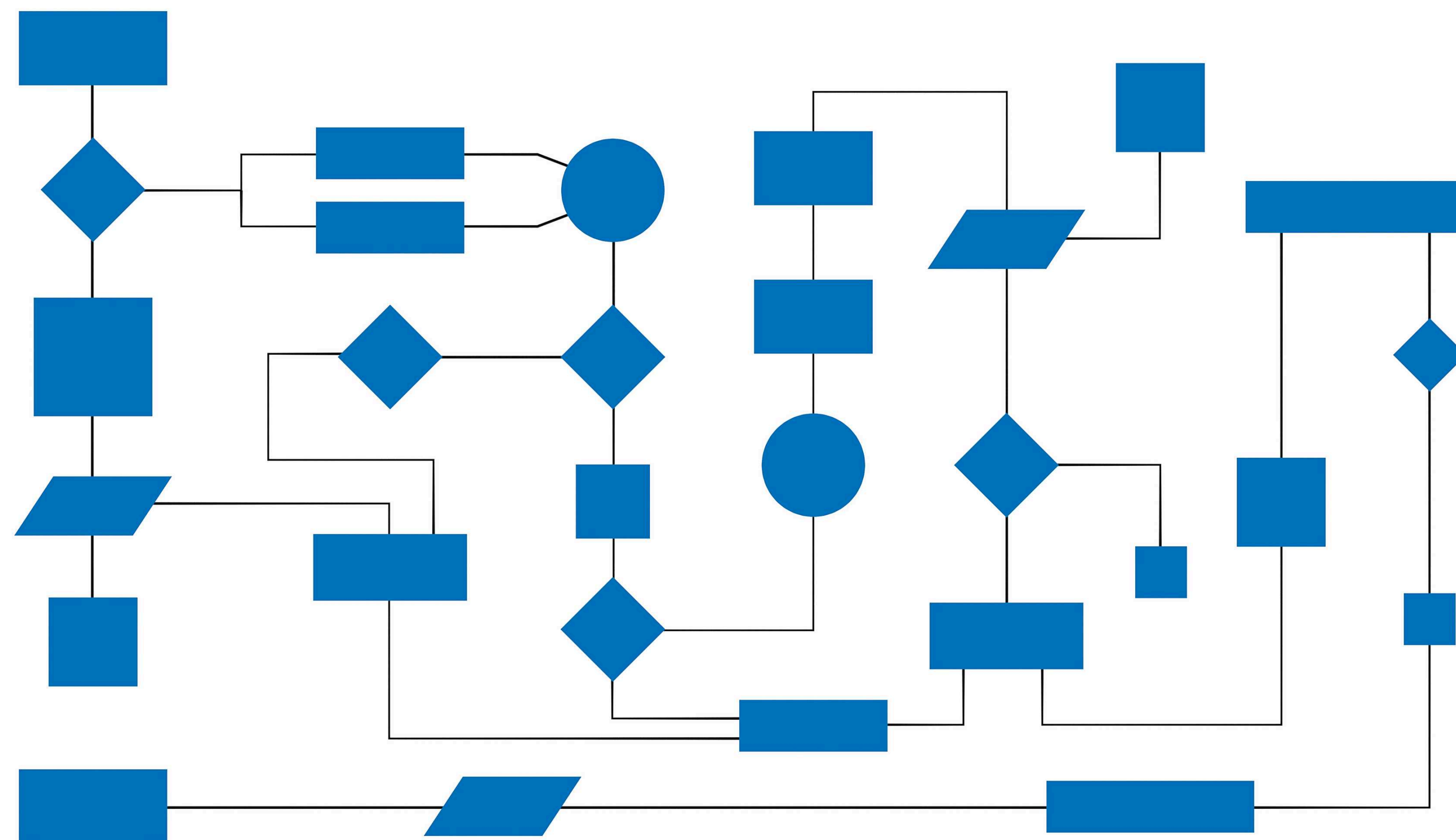
vera nægjanlega ólík því sem þegar er þekkt, þ.e. frumleg. Mikilvægt er að taka fram að einkaleyfi veitir ekki einkarétt á hugmynd sem slíkri heldur einungis á tæknilegri útfærslu á hugmynd. Einkaleyfi getur náð til búnaðar, afurðar, aðferðar eða notkunar og það er nauðsynlegt að hægt sé að lýsa uppfinningunni með þeim hætti að fagmaður geti fylgt lýsingunni eftir. Með öðrum orðum, uppfinningin þarf að vera hæf til framleiðslu og hagnýtingar.

Einkaleyfishæf ef frekari tæknileg virkni er til staðar

Ferli sem leysir tæknilegt vandamál er að öllu jöfnu einkaleyfishæft. Það á við þó að það sé framkvæmt af hugbúnaði. Hugbúnaður getur því sannanlega verið einkaleyfishæfur ef frekari tæknileg virkni er til staðar og hann er hluti af tæknilegri lausn á tilteknu vandamáli. Þetta getur átt við ef hugbúnaðurinn er hluti af tilteknu kerfi eða tiltekinni aðferð, hvort sem vandamálið er stýring á ytri vélbúnaði eða snýst eingöngu um innri starfsemi tölvu, svo sem stjórn á innra minni. Þetta getur t.d. átt við um hugbúnað sem stýrir færiband, þjappar gögnum, greinir myndir eða dulkóðar rafræn samskipti. Söguþráður í tölvuleik eða útlit notendaviðmóts eru hins vegar dæmi um hluta hugbúnaðar sem almennt eru ekki taldir vera einkaleyfishæfir. Slíkar nýjungar geta hins vegar notið höfundaréttarverndar (t.d. kóði) eða fengið hönnunarvernd (grafísk tákn, myndir).

Uppfinningar (búnaður eða aðferðir) sem fela í sér hugbúnað sem stýra uppfinningunni eða hluta hennar, eru kallaðar tölvuframkvæmdar uppfinningar (e. computer-implemented inventions, CII).

Einkaleyfisumsóknum fyrir hefðbundnar uppfinningar fylgja yfirleitt tækniteikningar af viðkomandi uppfinningu. Umsóknum um tölvuframkvæmdar uppfinningar fylgja hins vegar yfirleitt flæðirit fyrir aðferðina, sem sýna ákvörðunarskref í ferlinu og hvers kyns samskipti við tæki og möguleg ytri inntök og úttök. Fáist einkaleyfi á hugbúnaði er það á tæknilegri virkni hans, en ekki á kóðanum sem slíkum. Kóðinn getur hins vegar verið varinn með höfundarétti, líkt og t.d. skáldverk og tónlist. Höfundarréttur skapast sjálfkrafa við skrif og ekki þarf að skrá hann sérstaklega.

Umsóknum um tölvuframkvæmdar uppfinningar fylgja yfirleitt flæðirit fyrir aðferðina, sem sýna ákvörðunarskref í ferlinu og hvers kyns samskipti við tæki og möguleg ytri inntök og úttök.

Hvert er hægt að snúa sér?

Þar sem ferlið við einkaleyfisumsókn getur verið langt og nokkuð kostnaðarsamt er mikilvægt að setja púður í að máta uppfinningu við skilyrði fyrir einkaleyfishæfi fyrr en síðar í ferlinu. Til þess er rétt að leita aðstoðar einkaleyfasérfræðinga sem geta veitt einstaklingum og fyrirtækjum faglega og einstaklingsmiðaða ráðgjöf og aðstoð. Á heimasíðu Félags umboðsmanna vörumerkja og einkaleyfa ([FUVE](#)) má finna upplýsingar um sérfræðinga sem veita slíka þjónustu hér á landi. [Almenn hugverkaráðgjöf](#) hjá Hugverkastofunni getur einnig verið fyrsta skrefið fyrir þau sem telja sig hafa einkaleyfishæfa uppfinningu í höndunum. Í hugverkaráðgjöf veita sérfræðingar Hugverkastofunnar almenna ráðgjöf og upplýsingar varðandi umsóknarleiðir og ferli sem standa aðilum sem vilja vernda hugverkin sín til boða.

Samtalsleit er góður kostur

Í samstarfi við Nordic Patent Institute (NPI) býður Hugverkastofan einnig upp á þann möguleika að fara í [samtalsleit einkaleyfa](#). Samtalsleit getur verið mjög gagnlegt skref áður en farið er í þá vegferð að sækja um einkaleyfi. Einkaleyfi mega ekki ganga á veitt einkaleyfaréttindi annarra og því er afar mikilvægt í upphafi einkaleyfavegferðar að kortleggja hvaða einkaleyfi eru nú þegar til staðar á því sviði sem um ræðir. Ef uppfinning byggir á einkaleyfavarinni tækni annarra, þarf mögulega að skoða leyfissamninga og/eða leyfisgjöld. Samtalsleit felur í sér fjarfund með einkaleyfarannsakanda frá NPI, sérhæfðum á viðkomandi tæknisviði, þar sem leitað er kerfisbundið að þekktum uppfinningum í einkaleyfaskjölum til að fá hugmynd um hvort uppfinning, eða hluti hennar, sé þegar þekkt. Slík leit getur þannig bæði stutt ákvörðun um að leggja í einkaleyfisumsókn og komið í veg fyrir að vinna sé lögð í gerð umsókna um uppfinningar sem ekki eru nýjar.

Fleiri umsóknir um skráð vörumerki

Umsóknum íslenskra aðila um skráningu vörumerkja hjá Hugverkastofunni fjölgaði um rúm 4% árið 2024 frá árinu áður og hafa aðeins einu sinni verið fleiri.

Árið 2024 bárust stofnuninni 776 íslenskar umsóknir um skráningu vörumerkja eða um þrjár umsóknir á hverjum virkum degi ársins. Þegar þetta er ritað eru 7.580 íslensk vörumerki skráð hjá Hugverkastofunni og 267 íslenskar umsóknir í vinnslu. Erlendir aðilar eiga meira en 57 þúsund vörumerki skráð hér á landi og á hverju ári berast Hugverkastofunni fleiri en þrjú þúsund vörumerkjaumsóknir frá erlendum aðilum.

Vörumerki eru allt í kringum okkur. Þau eru margs konar tákn sem fólk og fyrirtæki í atvinnustarfsemi nota til að auðkenna vörur sínar og þjónustu og auðvelda þannig neytendum að kaupa aftur það sem ánægja var með, eða forðast það sem ekki var ánægja með. Til að tryggja eiganda einkarétt á notkun vörumerkis fyrir ákveðnar vöru og þjónustu – og þar með heimild til að banna öðrum að nota eins eða mjög líkt merki – er hægt að skrá vörumerki hjá Hugverkastofunni.

Dæmi um vörumerki nýrra fyrirtækja sem skráð voru árið 2024.

Pétur Vilhjálmsson, stafrænn leiðtogi

Vitundarvakning

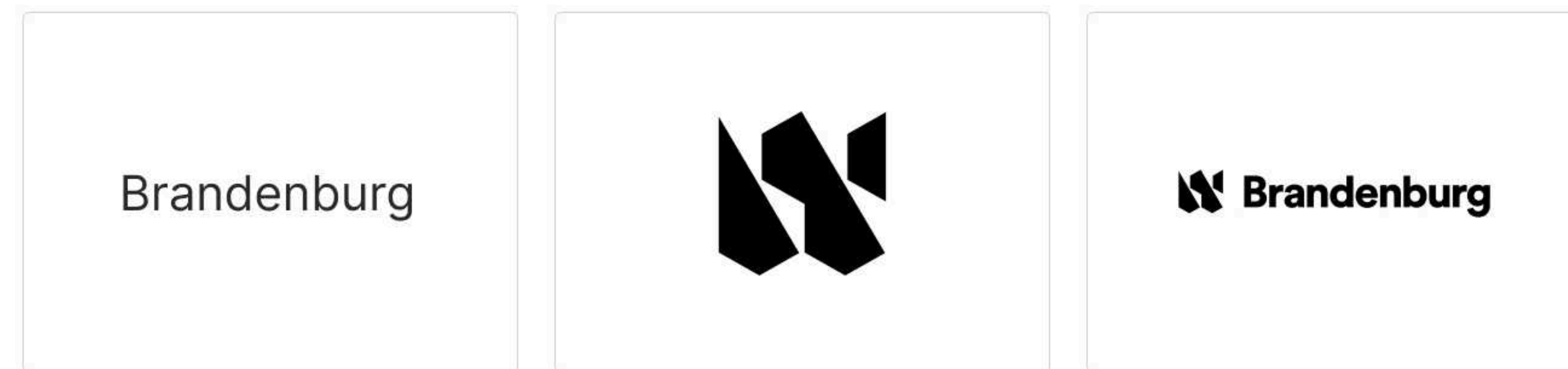
Umsóknirnar sem bárust Hugverkastofunni á síðasta ári voru mjög fjölbreyttar. Í sumum tilvikum eru eldri fyrirtæki að skrá merki sem hafa verið lengi í notkun án þess að hafa verið skráð. Þá eru mörg dæmi um merki fyrir nýjar vörur eða þjónustu sem rótgróin fyrirtæki eru að hefja markaðssetningu á. Á árinu barst líka umtalsverður fjöldi umsókna frá ungum fyrirtækjum og einstaklingum. Það er full ástæða til að fagna slíkum umsóknum sérstaklega, enda gefa þær mynd af því hvaða nýsköpun er í gangi í samfélaginu á hverjum tíma. Segja má að nýjar vörumerkjaumsóknir séu ákveðinn spegill á umsvifin í efnahagslífinu. Það er einnig mjög ánægjulegt að sjá að ákveðin vitundarvakning virðist vera í samfélaginu um mikilvægi þess að vernda vörumerki með skráningu.

Yngsti umsækjandinn 14 ára

Af umsóknum ársins 2024 voru 75% frá fyrirtækjum. Helmingur þeirra var frá fyrirtækjum sem voru stofnuð árið 2012 eða síðar og fjórðungur frá fyrirtækjum sem voru stofnuð 2021 eða síðar.

Algengast er að vörumerki samanstandi af orðum, samblöndu orða og mynda eða einungis af myndum. Nokkur íslensk fyrirtækis sóttu um skráningu á

svokölluðum seríum á síðasta ári, m.a. Brandenburg, sem sótti um skráningu á orðmerki, orð- og myndmerki og myndmerki. Með því að sækja um seríu, tryggir umsækjandi sér einkarétt á orði, mynd og samsetningu orðs og myndar og býr þannig til öflugan verndarhjúp um merkið. Vörumerki geta líka verið mynstur, litir, hreyfing og hljóð, svo nokkur dæmi séu tekin, en fáar umsóknir bárust á árinu um slík vörumerki og mættu þær gjarna vera fleiri, enda geta t.d. hljóðmerki verið mjög sterk vörumerki.

Orðmerki, myndmerki og orð- og myndmerki Brandenburg sem skráð voru árið 2024.

25% vörumerkjaumsókna komu frá einstaklingum og var ein af hverjum fimm slíkum frá einstaklingum 25 ára eða yngri. Yngsti umsækjandi um skráningu vörumerkis á árinu fæddist árið 2010 og var 14 ára þegar merkið hans var skráð í desember síðastliðnum.

Með því að sækja um seríu, tryggir umsækjandi sér einkarétt á orði, mynd og samsetningu orðs og myndar og býr þannig til öflugan verndarhjúp um merkið.

Dæmi um vörumerki í eigu einstaklinga sem skráð voru árið 2024.

Hugverkaiðnaður stuðlar að sjálfbærum hagvexti

Síðastliðinn áratug eða svo hafa umsóknir frá ferðapjónustuaðilum og aðilum í veitingapjónustu verið mjög áberandi á meðal íslenskra vörumerkjaumsókna og árið 2024 var þar engin undantekning. Á sama tíma var einnig umtalsverður vöxtur í fjölda umsókna frá fyrirtækjum í hugbúnaðarþróun og ýmiss konar þjónustu sem tengist hugverkum og tæknilegri nýsköpun. Það er fagnaðarefni og er vafalaust afleiðing af því hvað hugverkaiðnaður hefur farið vaxandi í íslensku efnahagslífi á allra síðustu árum.

Hjá hugverkadrifnum fyrirtækjum, t.d. í hugbúnaðargerð og tæknilegri nýsköpun, er þó enn óþægður akur og mikilvægt að slíkt fyrirtæki hugi vel að vernd hugverka sinna, hvort sem um er að ræða vörumerki, einkaleyfi á uppfinningum eða verndun hönnunar. Þá er mikilvægt að áfram verði stutt við vöxt hugverkaiðnaðarins, þessarar fjórðu stoðar í íslensku atvinnulífi, því þrátt fyrir mikinn vöxt á undanförum árum eigum við enn nokkuð í land til að ná mörgum þjóðum sem við viljum bera okkur saman við. Öflugur hugverkaiðnaður er og á að vera eftirsóknarverður, m.a. vegna þess að rannsóknir sýna að fyrirtæki í hugverkaiðnaði skila hærri tekjum á stöðugildi, greiða hærri laun og stuðla að miklum og sjálfbærum hagvexti.

Hönnun – hið gleymda barn hugverkaréttinda?

Að skrá hönnun er bæði einföld og ódýr leið til að tryggja vernd á sjónrænum áhrifum hennar og verjast eftirlíkingum. Þegar horft er til þess hugvits og grósku sem finna má hér á landi þá er ljóst að umsóknir um skráningu hönnunar frá íslenskum aðilum eru ekki að skila sér í nægum mæli til Hugverkastofunnar. Með fyrirhuguðum breytingum á hönnunarlöggjöf opnast ný sóknarfæri m.a. á sviði stafrænnar hönnunar. Ert þú eða þín starfsemi með hönnunarmálin á hreinu?

Finna má hönnun allt í kringum okkur. Sem dæmi gæti það verið stóllinn sem þú situr á, lampinn á borðinu þínu, umbúðirnar utan af uppáhalds súkkulaðinu þínu eða lögun súkkulaðisins sjálfs. Það voru jafnvel ákveðnir þættir í hönnun þessara vara, t.d. lögun eða form, sem drógu þig að þeim. Vissir þú að skráð hönnun verndar einmitt þessa þætti, þ.e. sjónræn áhrif hönnunar?

*Sófi/stóll fyrir tvo í landsbundinni hönnunarskráningu nr. H0002363.
Hönnuður og eigandi, Valdís Vífilsdóttir.*

Sandra Theodóra Árnadóttir, lögfræðingur

Hönnun er ein tegund hugverka (e. intellectual property) og hefur stundum verið nefnt „hið gleymda barn hugverkaréttinda“ þar sem systkini þess, einkum vörumerki og einkaleyfi, hljóta oft meiri athygli og umfjöllun. Hönnun er þó enginn eftirbátur systkina sinna og líkt og með aðrar tegundir hugverka getur það skipt sköpun fyrir rétthafa þeirra að rétt sé staðið að verndun þeirra frá upphafi.

Af hverju að skrá hönnun?

Helsta vopnið í verndun hönnunar er að fá réttindin skráð hjá Hugverkastofunni, sem er bæði einföld og hagkvæm leið. Með verndun og skráningu hönnunar skapast eignarréttur og auðveldara verður að sanna eignarhald eða sýsla með eignina á ýmsan hátt, t.d. að selja eða veita öðrum nytjaleyfi til notkunar á réttindunum. Okkur kann að þykja sjálfsgagt að tryggja og skrá áþreifanlegar eignir á borð við fasteignir og bifreiðir en það er ekki síður mikilvægt að huga að vernd og skráningu óáþreifanlegra réttinda á borð við hönnun.

Fáist hönnun skráð getur hún notið verndar í allt að 25 ár og skráningin veitir einkarétt til að nýta hönnunina og banna það öðrum. Þannig getur skráning skipt sköpun í að verjast ágangi annarra, þ.e. þegar aðrir nota hönnun í

atvinnustarfsemi sinni án leyfis eða framleiða og selja eftirlíkingar. Slíkt getur óneitanlega haft slæm áhrif á orðspor þess sem á viðkomandi hönnun og leitt til fjárhagslegs tjóns. Ef eigandi hönnunar telur brotið á rétti sínum er fyrsta skrefið yfirleitt að benda framleiðanda eftirlíkingar á skráninguna og óska eftir að framleiðslu og sölu eftirlíkingar sé hætt. Dugi það ekki til er ráðlagt að leita til lögfræðinga sem sérhæfa sig í slíkum málum og geta, eftir atvikum, aðstoðað við að leita til dómstóla eða grípa til annarra aðgerða til að koma í veg fyrir frekari brot og mögulega krefjast skaðabóta.

Ef ætlunin er að tryggja vernd hönnunarinnar erlendis er mikilvægt að huga að skráningu réttindanna þar einnig þar sem hönnunarskráning er ávallt landsbundin og skráning hér á landi veitir eingöngu rétt hér. Það er til dæmis tiltölulega einfalt og hagkvæmt að sækja um skráningu hönnunar í Evrópusambandinu hjá Hugverkastofu Evrópusambandsins, EUIPO.

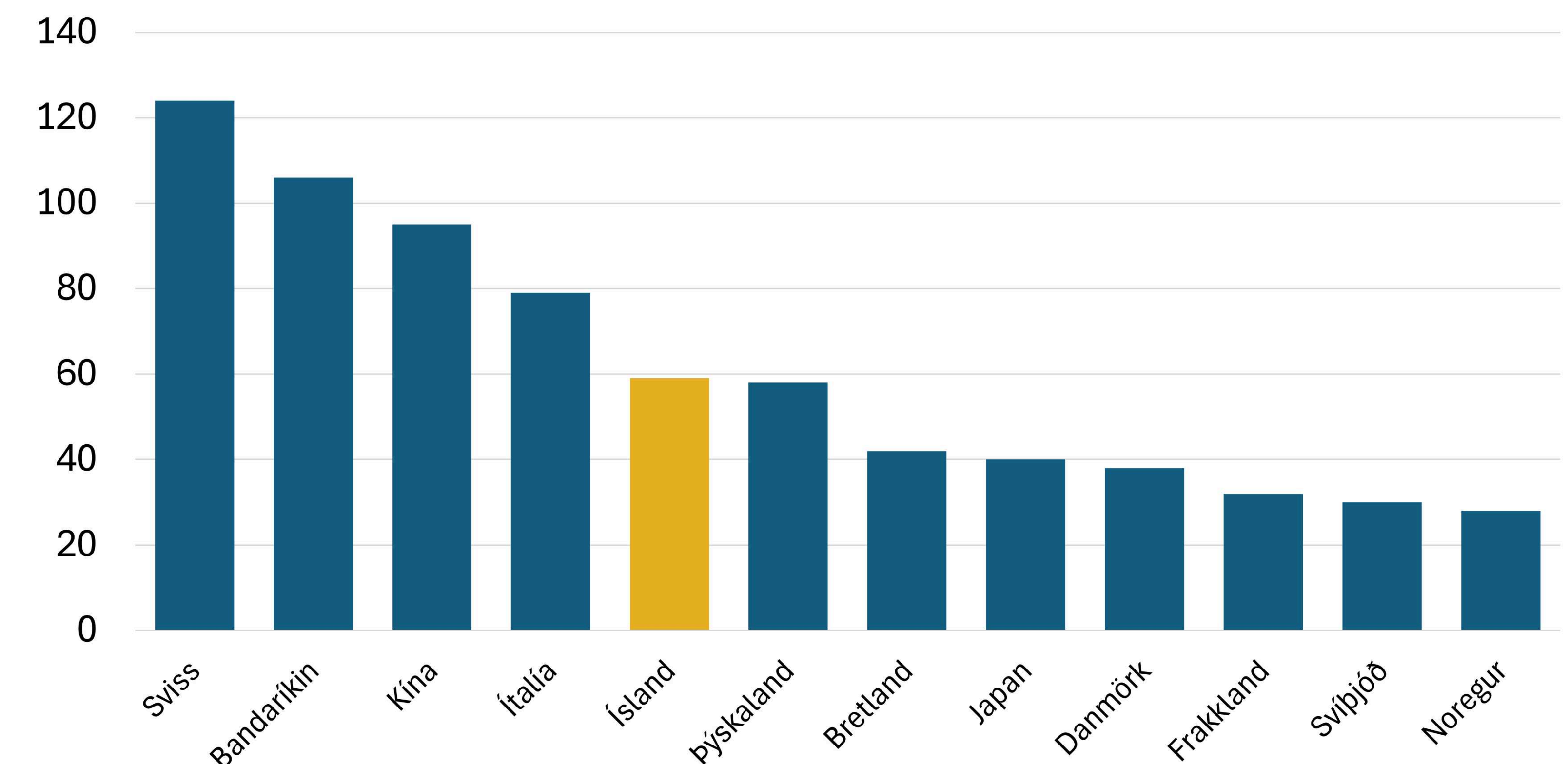
Íslensk hönnun skilar sér ekki í skráningar eins og ætla mætti

Ef rýnt er í upplýsingar um hönnunarskráningar hérlandis þá er ljóst að skráningar frá erlendum aðilum eru mun fleiri en frá innlendum aðilum. Spyrja má hvort innlendir aðilar einfaldlega viti ekki af þessari leið til að vernda hönnun. Á árunum 2018-2023 birti Hugverkastofan samtals 59 hönnunarskráningar í eigu innlendra aðila. Á sama tímabili voru birtar 462 skráningar í eigu aðila frá Sviss, Bandaríkjunum, Kína og Ítalíu.

Áhugavert er að skoða hverskonar vörur má finna í hönnunarskráningum þessara landa. Skráð hönnun svissneskra aðila er t.d. einkum klukkur, úr og pennar. Hönnun bandarískra aðila er einkum í tengslum við fjarskiptatæki og tengdan búnað, læknisfræðilegan búnað eða tæki til nota á rannsóknarstofum og glermuni til heimilisnota. Kínverskir aðilar einbeita sér hins vegar einkum að hönnun í tengslum við farartæki, parta og/eða fylgihluti þeirra en einnig ljósbúnað, s.s. lampa og loftljós. Þá eru ítalskir aðilar með

áberandi fjölda af skráningum í tengslum við ljósbúnað. Öðugt er að greina ákveðna strauma eða stefnur í innlendum hönnunarskráningum en mest hefur verið um hönnun í tengslum við skartgrip, húsgögn, glermuni, fatnað, leiki/leikföng og byggingar, s.s. færanleg hús.

Skráð hönnun 2018-2023

Sóknarfæri með breyttri löggjöf

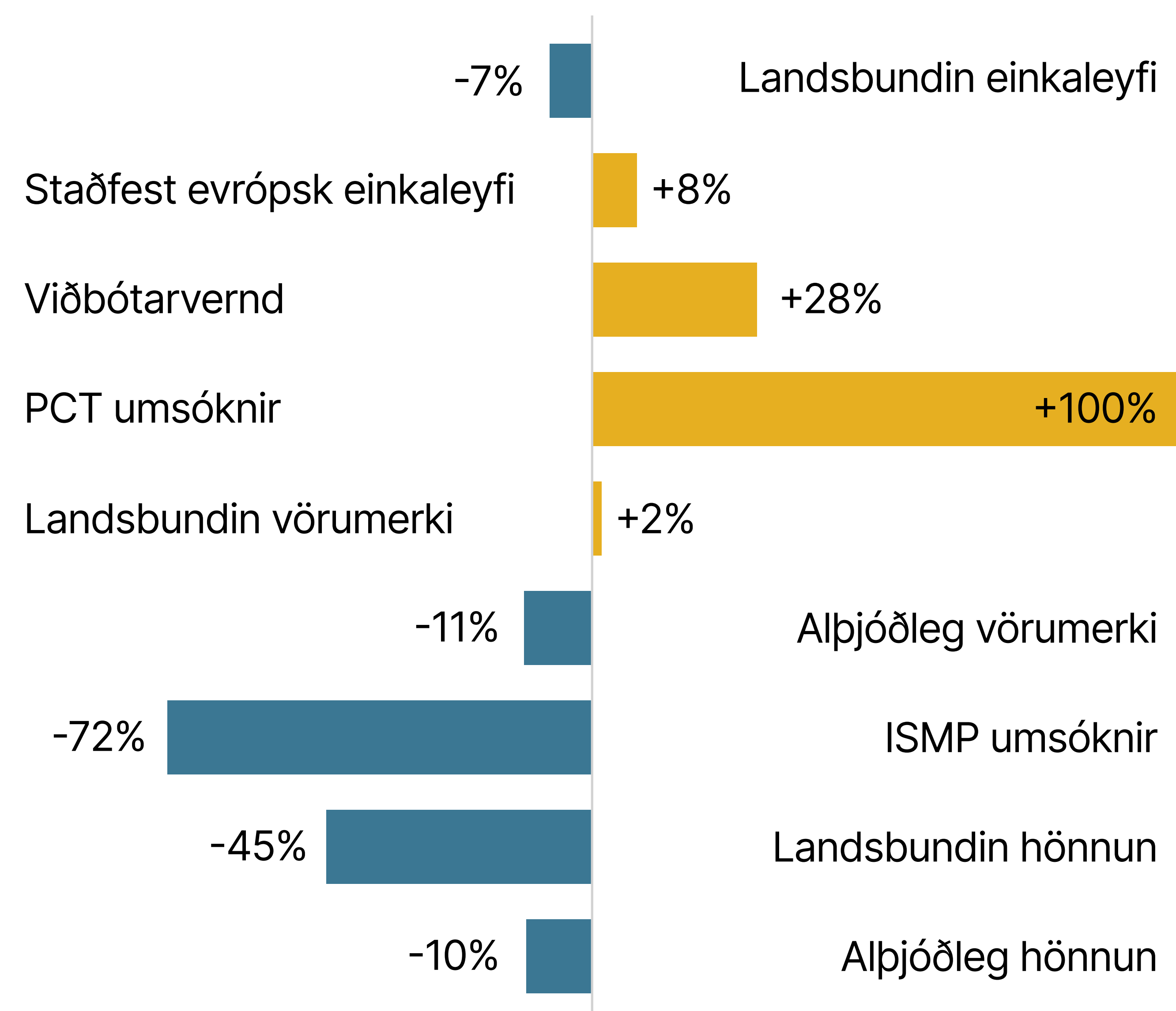
Fyrirhugaðar eru breytingar á hönnunarlögum m.a. með hliðsjón af hönnunartilskipun ESB sem Ísland er skuldbundið til að innleiða. Það stendur því til að nútímavæða regluverkið og meðal væntanlegra breytinga er að hönnun mun ekki þurfa að varða eiginlega vöru og opnað verður fyrir skráningu stafrænnar hönnunar í hreyfiformi. Sem dæmi gæti innan- og utanhússhönnun í myndbandsformi mögulega orðið skráningarhæf. Það er því ljóst að spennandi tímar eru framundan í heimi hönnunar. Fyrirhugað er virkt samráðsferli um ný hönnunarlög og innleiðingu tilskipunarinnar og hvetur Hugverkastofan áhugasama til að kynna sér tilskipunina og koma gagnlegum ábendingum á framfæri svo regluverkið þjóni rétthöfum sem best.

2024 í tölum

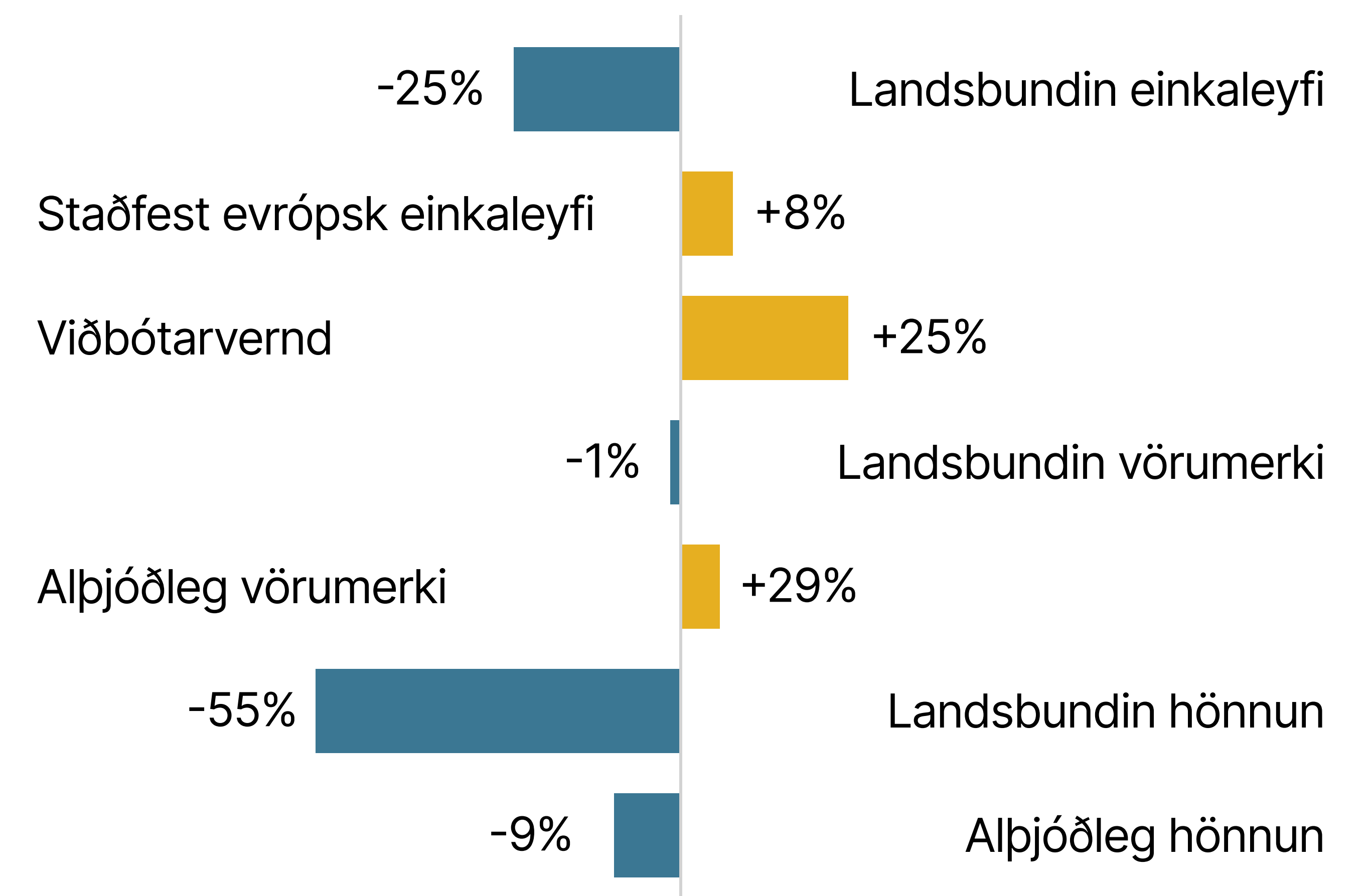
Umsóknir

Breyting frá 2023

Veitt réttindi

Breyting frá 2023

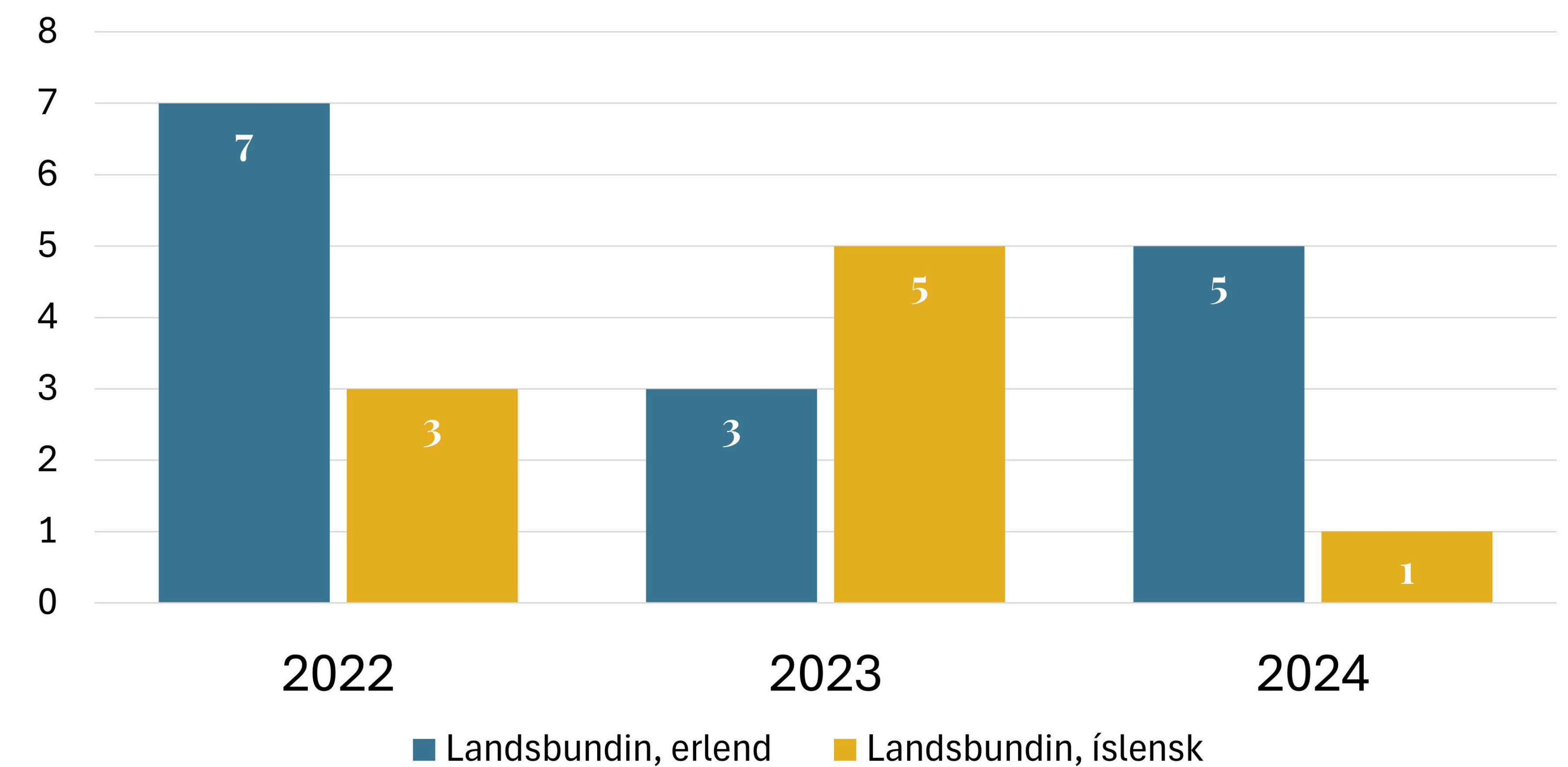
Einkaleyfi

Umsóknum um landsbundin einkaleyfi fækkaði um 7% á milli ára. Íslenskar umsóknir voru 35 á árinu samanborið við 49 árið 2023. Erlendar umsóknir voru 16, sem er það mesta um langt árabil.

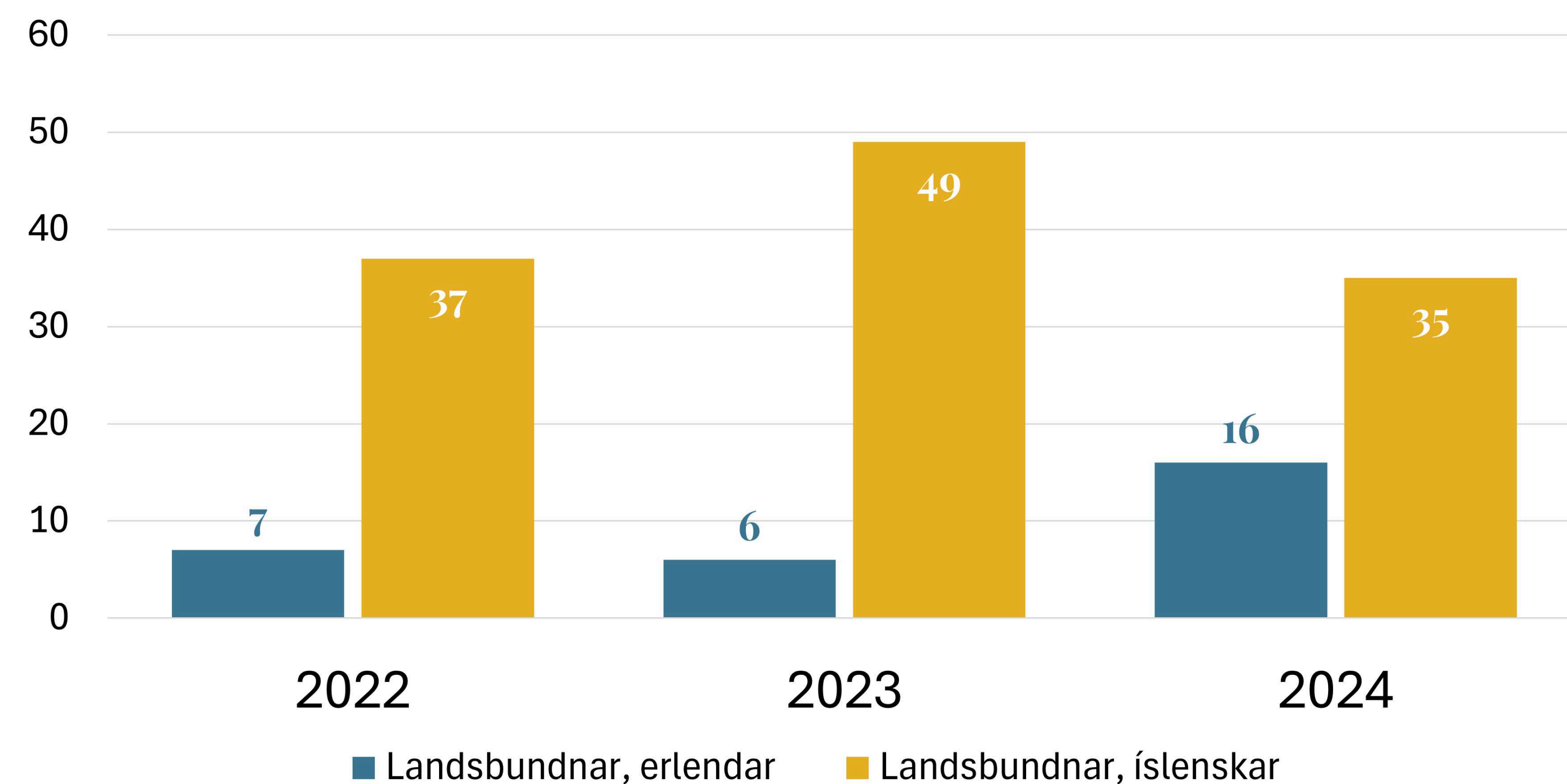
Veittum einkaleyfum fækkaði á milli ára og munar þar mestu um færri veitt einkaleyfi til íslenskra aðila, en aðeins eitt íslenskt einkaleyfi var veitt á árinu.

Staðfestingum á evrópskum einkaleyfum fjölgaði um 7% milli ára og er það annað árið í röð sem fjölgunin er umtalsverð, en þó er enn nokkuð í land að fjöldinn verði sambærilegur því sem var árin 2020 og 2021. Á árinu voru 1.071 evrópsk einkaleyfi staðfest og um áramót voru tæplega 9.600 einkaleyfi í gildi á Íslandi.

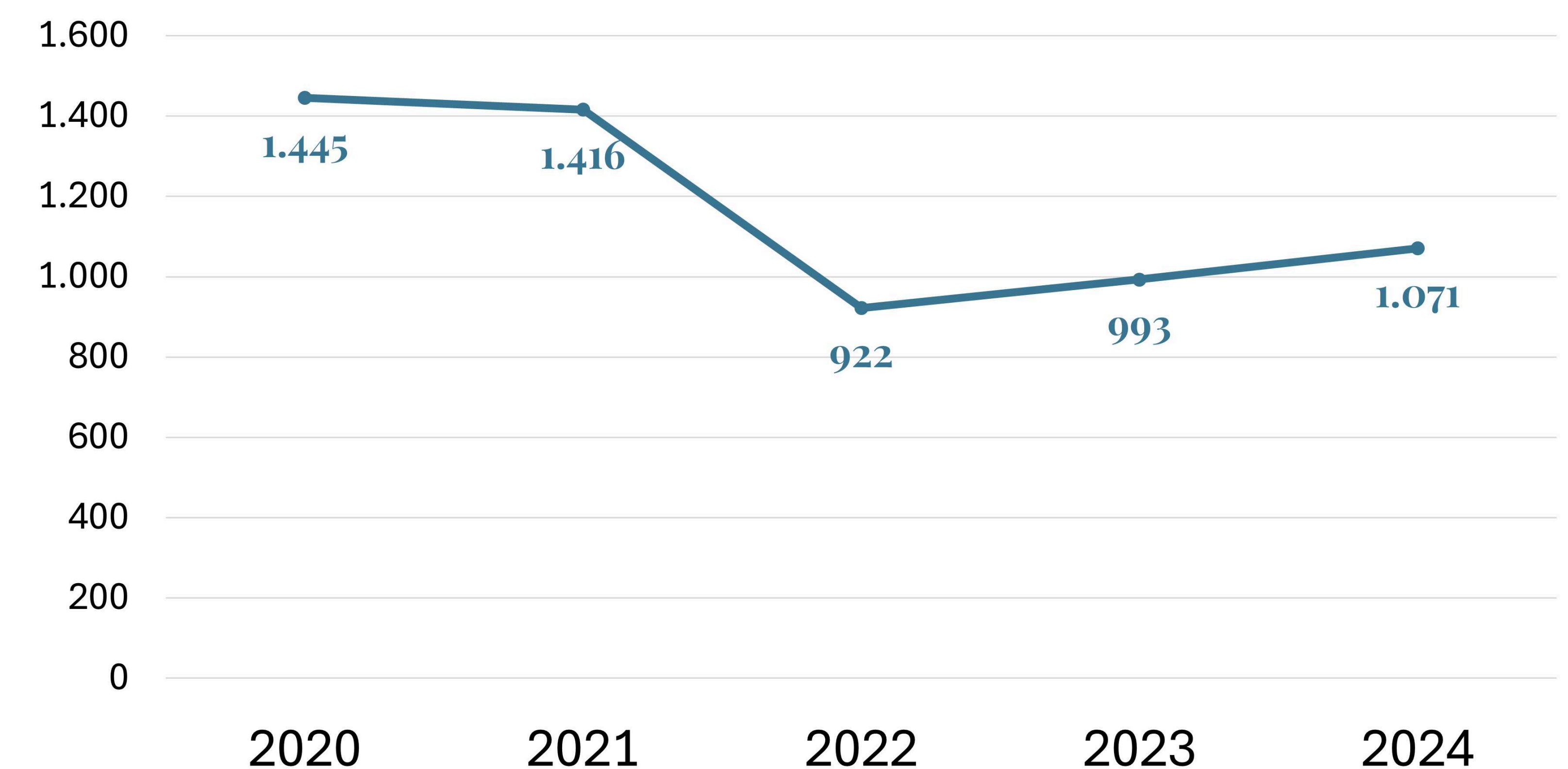
Einkaleyfi, veitt

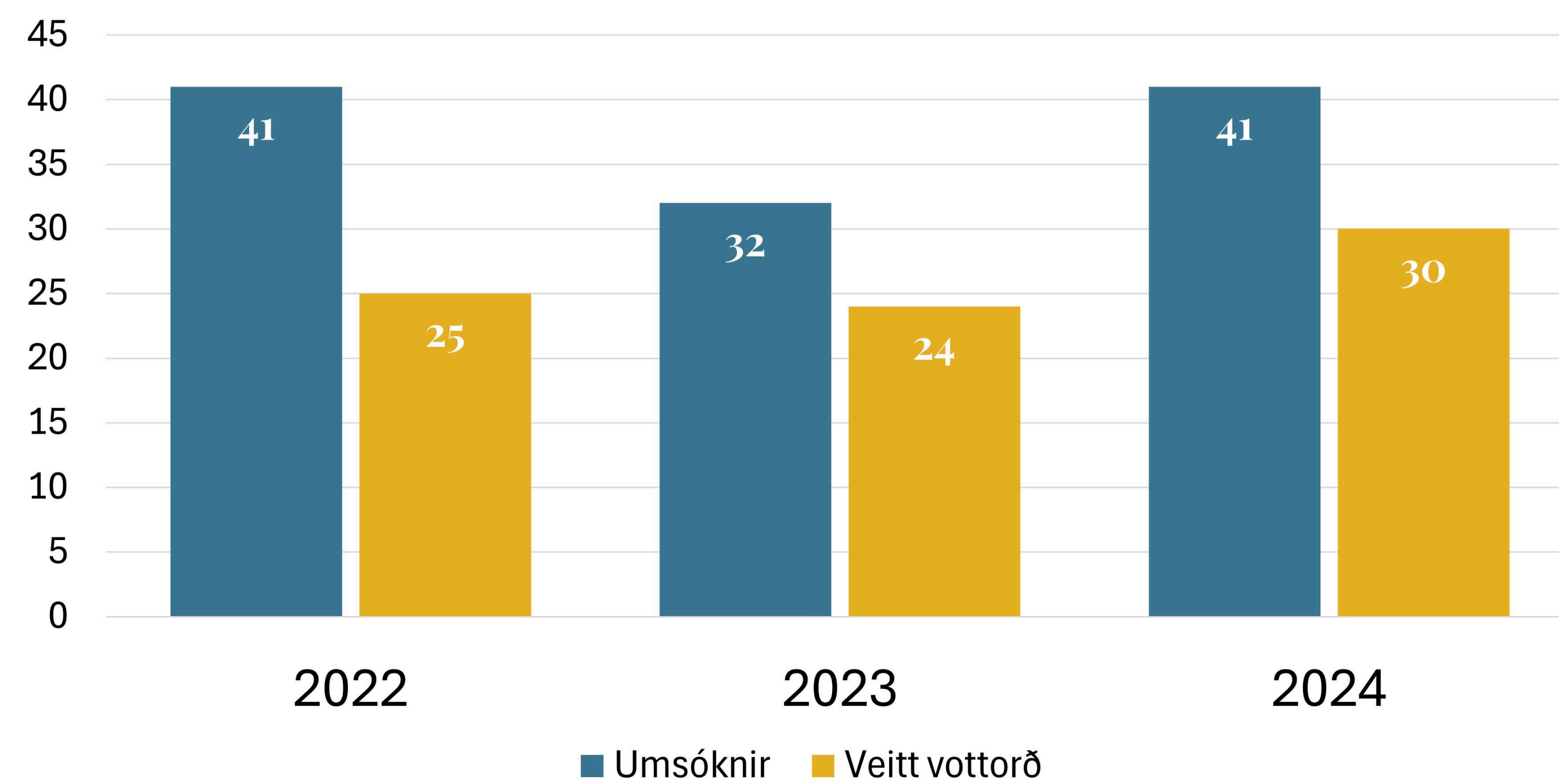
Einkaleyfi, umsóknir

Staðfest evrópsk einkaleyfi

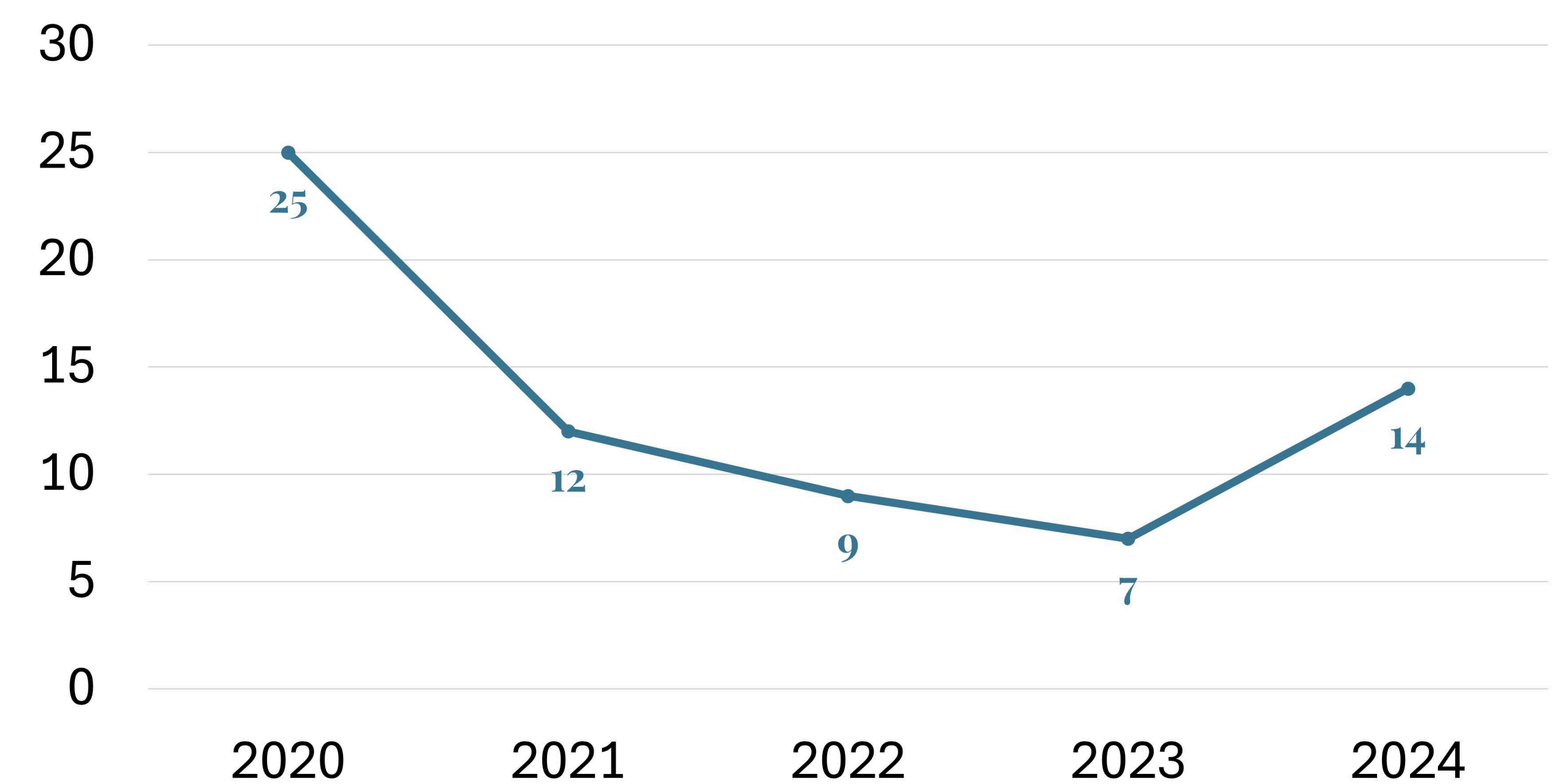

Viðbótarvernd

Umsóknum um viðbótarvernd fjölgaði umtalsvert milli ára og að sama skapi varð fjölgun í fjölda veittra viðbótarvottorða. Í árslok voru 98 umsóknir um viðbótarvernd í vinnslu og 260 viðbótarvottorð í gildi.

PCT umsóknir

Fjöldi PCT umsóknum íslenskra aðila tvöfaldaðist frá árinu 2023 og er því tekinn að rísa á ný eftir umtalsverða fækkun síðustu ár.

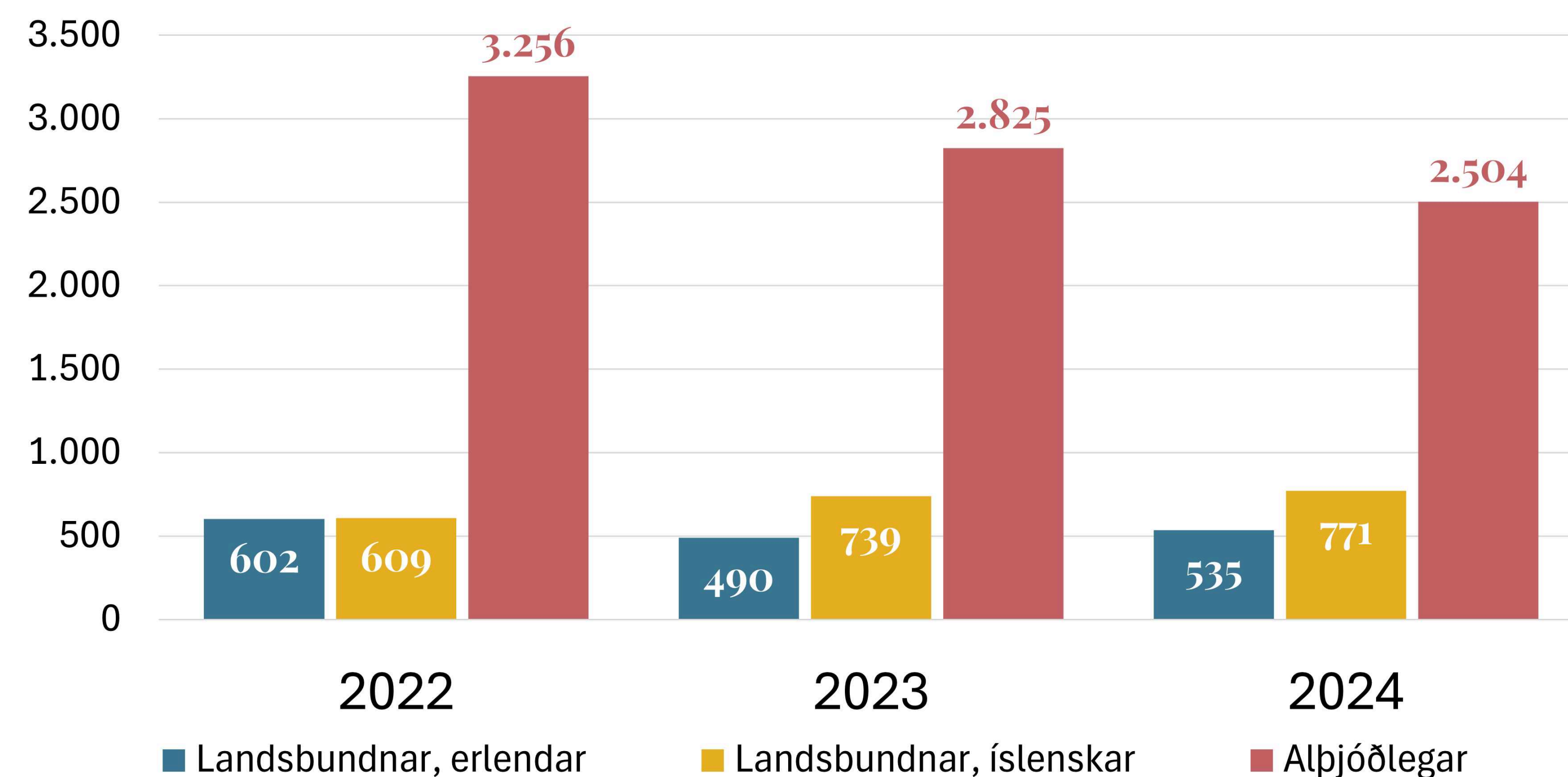
Endurveiting réttinda	2021	2022	2023	2024
Endurveitingarbeiðnir	4	2	3	3
Ákvarðanir	3	4	1	4

Vörumerki

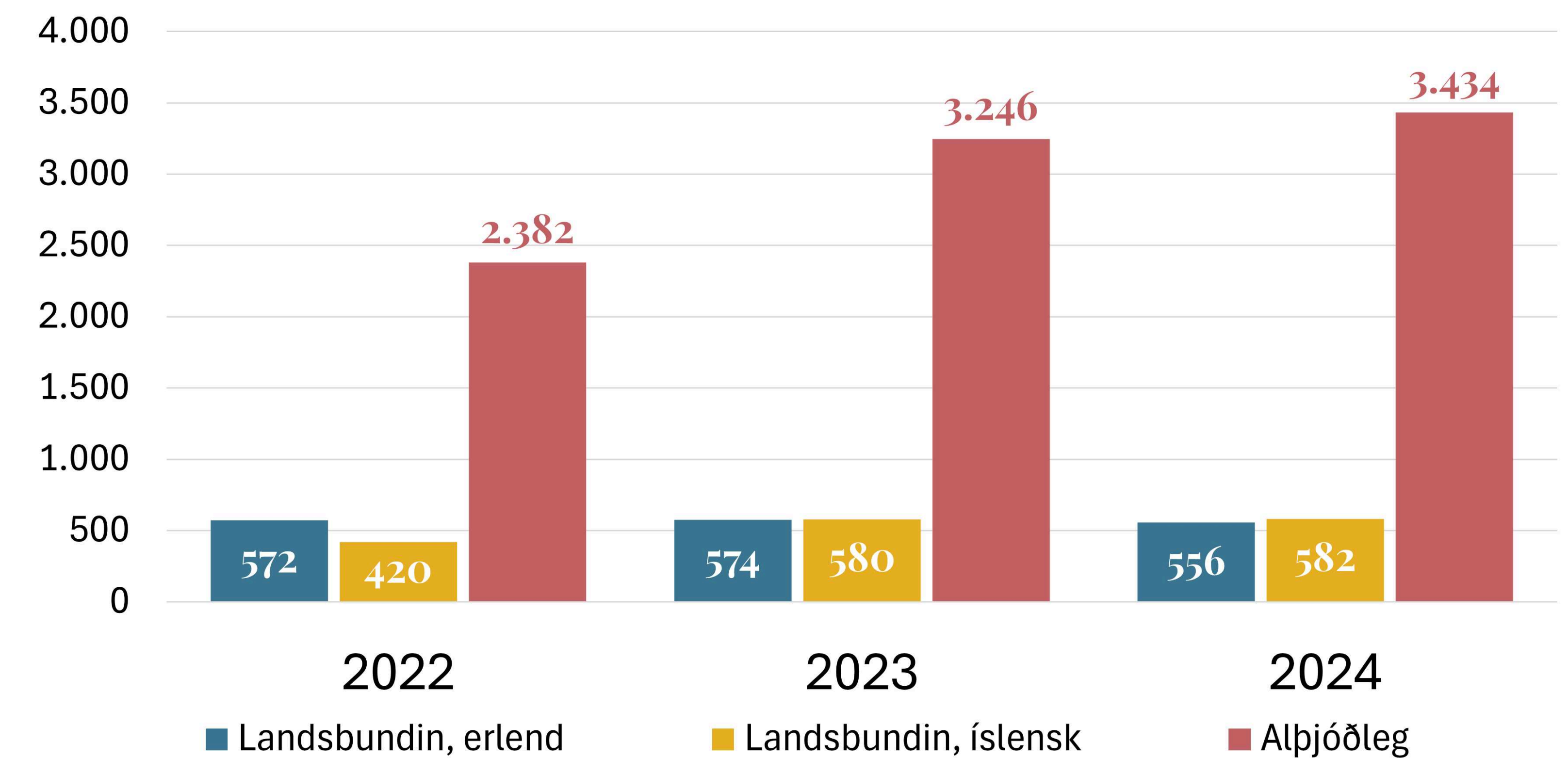
Á árinu bárust samtals 3.810 vörumerkjaumsóknir og er það um 6% fækkun frá fyrra ári. Fækkunin liggur eingöngu í alþjóðlegum umsóknum, en ástæða er til að nefna að árið 2022 var metár hvað fjölda þeirra varðar. Umsóknum íslenskra aðila fjölgaði aftur á móti um 4% á milli ára og hafa ekki verið fleiri síðan metárið 2018. Á árinu 2024 voru 20% vörumerkjaumsókna íslenskar, samanborið við tæp 14% árið 2022.

Birtum vörumerkjum fjölgaði um 13% milli ára og hafa aldrei verið birt fleiri vörumerki á einu ári. Aukningin skýrist af fjölgun rannsakenda og nýju rannsóknarkerfi fyrir vörumerki.

Vörumerki, umsóknir

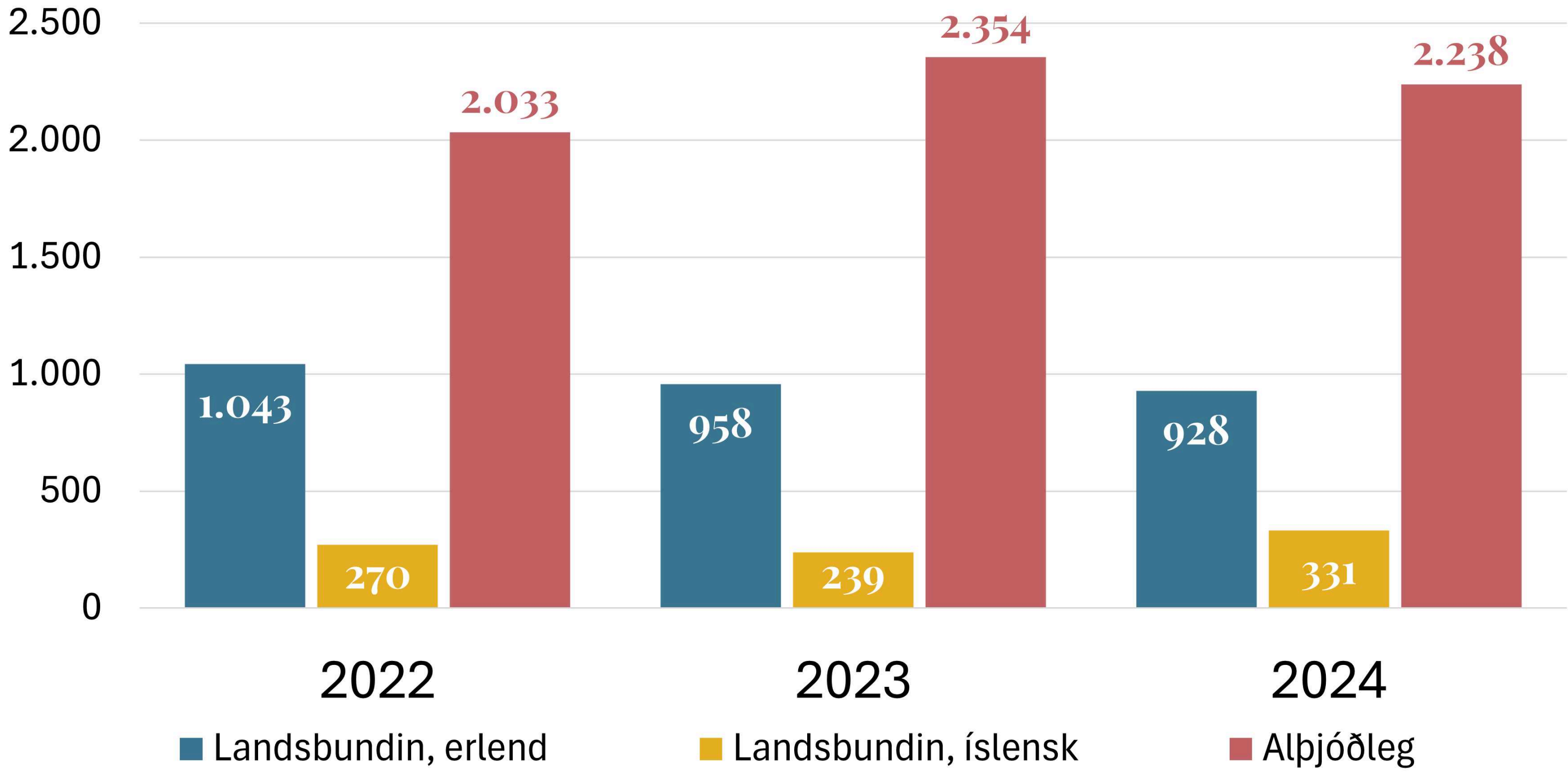
Vörumerki, birt

Í árslok voru 64.439 vörumerki skráð hér á landi. Af þeim voru 7.185 í eigu íslenskra aðila, eða 11%. Umsóknir í vinnslu í hjá Hugverkastofunni í árslok voru um 2.900 og hafði fækkað umtalsvert frá fyrra ári. Fækkunin skýrist af fjölgun í afgreiðslu umsókna en sömuleiðis af fækkun nýrra umsókna á árinu.

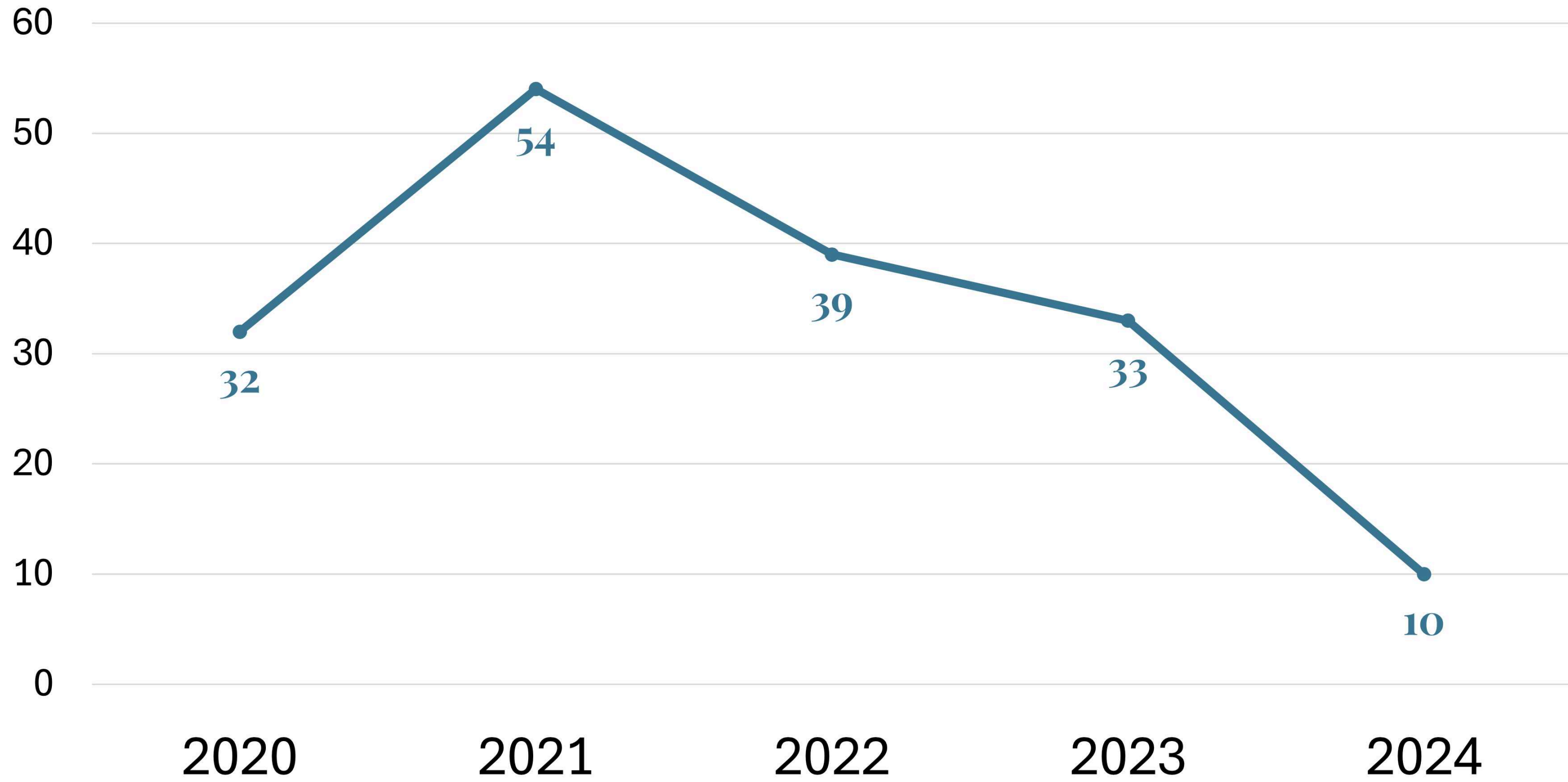
Á árinu bárust 13 ábendingar gegn skráningu vörumerkis, samanborið við 10 árið 2023. Þrjár ábendingar leiddu til synjunar.

Vörumerki, endurnýjuð

Á árinu voru endurnýjuð samtals 3.497 vörumerki. Þar vekur athygli mikil fjölgun í endurnýjun íslenskra vörumerkja.

Alþjóðlegar umsóknir íslenskra aðila

Hugverkastofunni bárust 10 ISMP umsóknir á árinu þar sem íslenskir aðilar nýta sér alþjóðlegt umsóknarkerfi fyrir vörumerki. Það er nokkuð mikil fækkun frá fyrra ári. Ekki hafa færri slíkar umsóknir verið lagðar inn á einu ári.

Andmæli, niðurfelling og ógilding	2021	2022	2023	2024
Andmæli	3	9	20	21
Úrskurðir í andmælamálum	11	2	4	7
Kröfur um niðurfellingu	13	14	8	11
Ákvarðanir um niðurfellingu	14	10	7	9
Ógildingarbeiðnir	3	2	6	1
Ákvarðanir um ógildingu	-	-	3	2

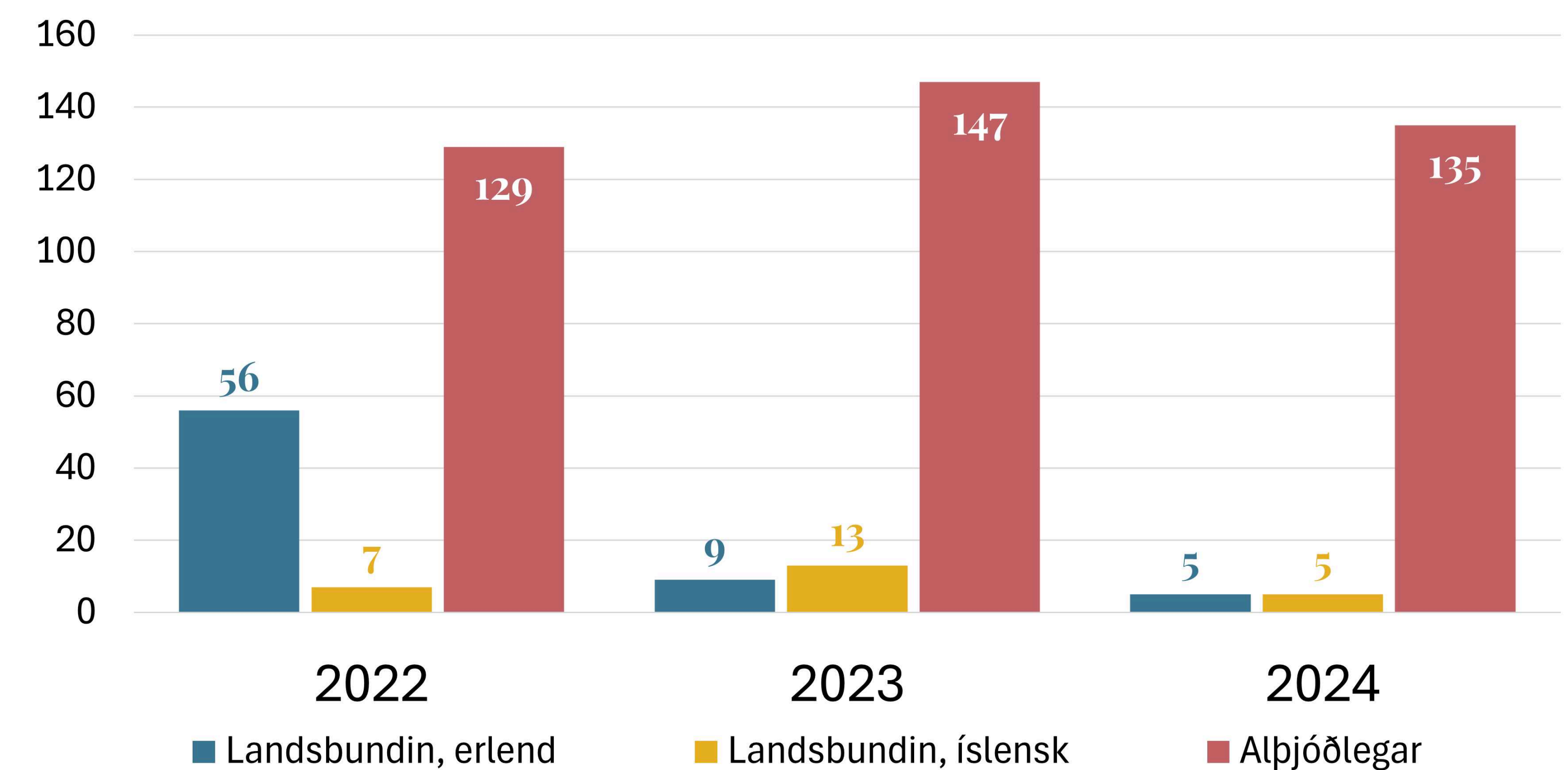
Hönnun

Fjöldi umsókna um skráningu hönnunar sveiflast gjarnan mikið milli ára. Á árinu bárust samtals 150 umsóknir um skráningu hönnunar. 140 umsóknir voru frá erlendum aðilum – þar af 133 í gegnum alþjóðlega skráningarkerfið – og fækkaði lítillega milli ára. Íslenskum umsóknum fækkaði enn meira á milli ára, eða úr 24 í 10 og hafa ekki verið færri á einu ári um langt árabil.

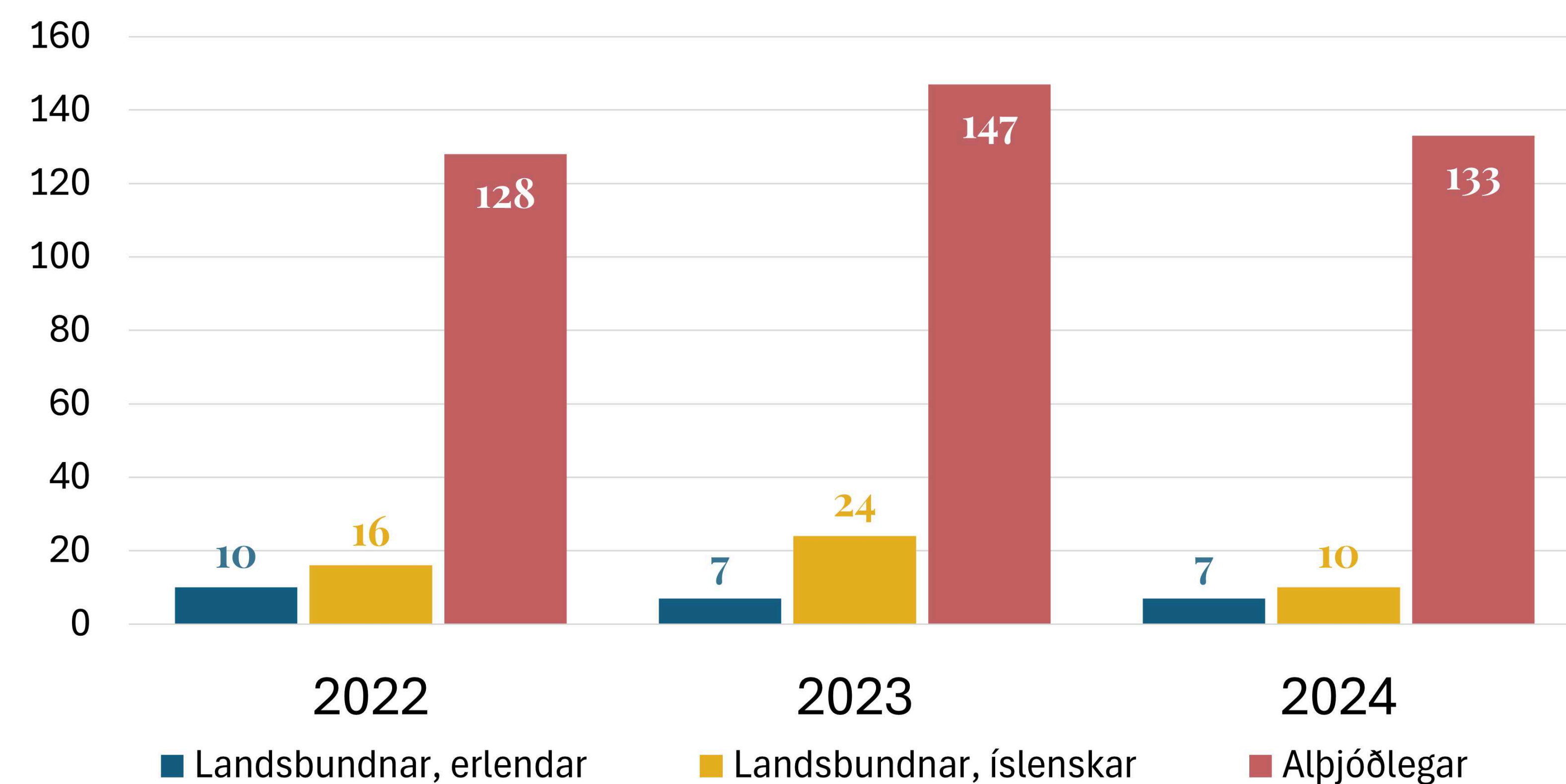
Skráningartölur fyrir hönnun haldast alla jafna í hendur við umsóknartölur enda eru flestar umsóknir skráðar og á það sérstaklega við um umsóknir erlendra aðila.

Á árinu fækkaði skráningum því lítillega frá árinu á undan og í árslok var heildarfjöldi hönnunarskráninga sem voru í gildi hér á landi 1.460. Af þeim voru 92, eða 6% í eigu íslenskra aðila.

Hönnun, skráningar

Hönnun, umsóknir

Mannauður og rekstur

Hjá Hugverkastofunni starfar fjölbreyttur hópur starfsfólks á aldrinum 23 til 66 ára. Í árslok 2024 voru starfsmenn 33, 23 konur og 10 karlar, auk 4 starfsmanna á faggildingsviði. Tveir starfsmenn störfuðu sem sérfræðingar að láni hjá alþjóðlegum stofnunum, annars vegar hjá Evrópsku Einkaleyfastofunni (EPO) og hins vegar hjá Hugverkastofu Evrópusambandsins (EUIPO). Mikill meirihluti starfsfólks hefur lokið menntun í félags- og/eða náttúruvísindum. Starfsmannavelta á árinu 2024 var 6%.

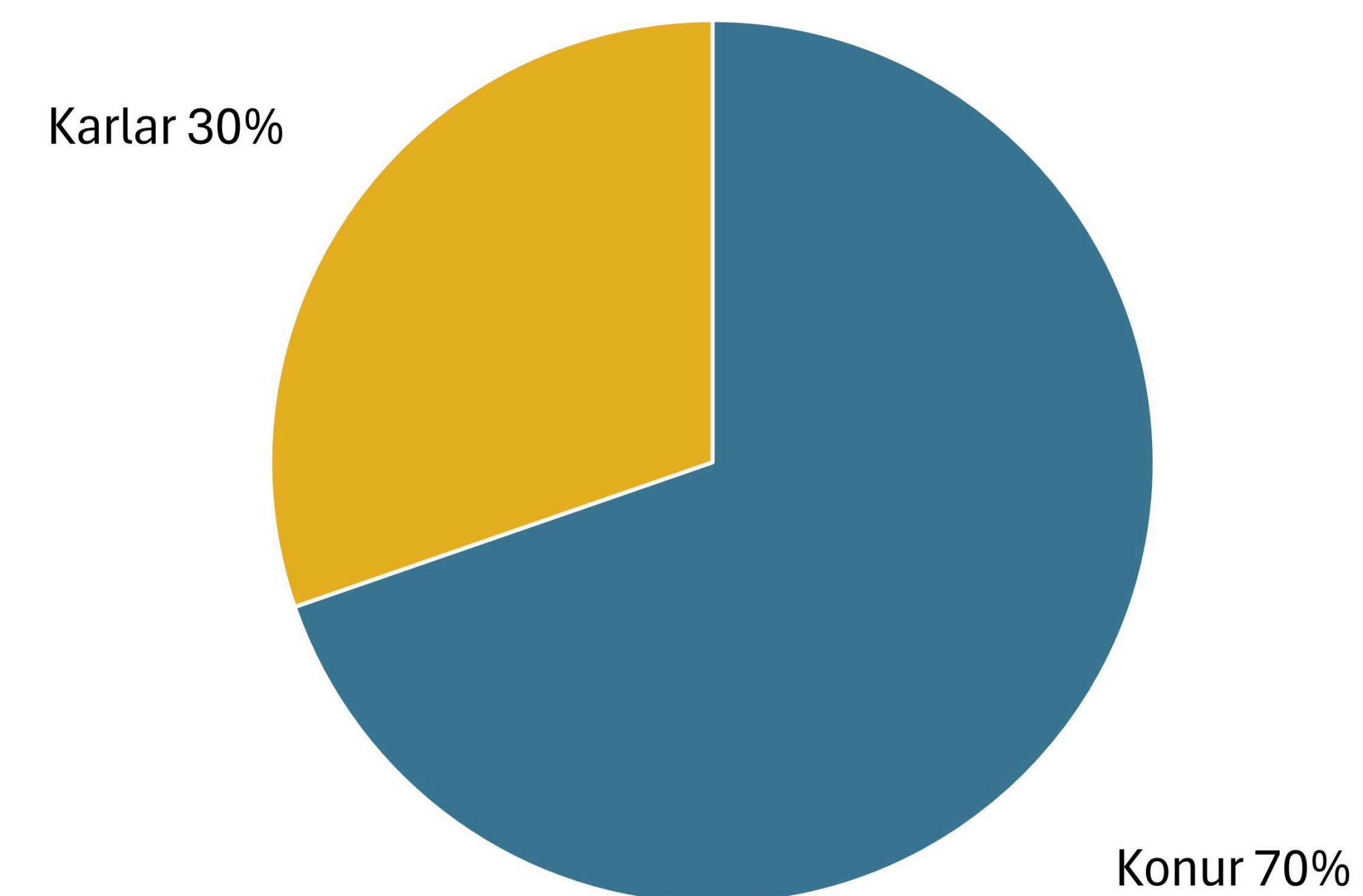
Eitt af meginmarkmiðum Hugverkastofunnar er að vera eftirsóknarverður og fjölbreyttur vinnustaður sem gætir að jafnvægi á milli vellíðunar starfsfólks og framlags þess. Viðhorf starfsfólks eru könnuð reglulega með könnunum, m.a. í könnuninni Stofnun ársins. Á árinu 2024 fékk Hugverkastofan sérstaka viðurkenningu í þeirri könnun sem hástökkvari ársins.

Hugverkastofan er ríkisaðili í A-hluta ríkissjóðs. Starfsemi stofnunarinnar fellur undir málefnasvið 7.2 í fjármálaáætlun. Fjárheimild stofnunarinnar er ákvörðuð í fjárlögum hvers árs án þess að til komi framlag úr ríkissjóði en reksturinn er alfarið fjármagnaður með rekstrartekjum og sértekjum. Rekstur Hugverkastofunnar er þannig frábrugðinn rekstri flestra annarra ríkisstofnana og umsvif ráðast af fjölda umsókna og erinda sem koma til meðferðar hjá stofnuninni hverju sinni.

Elfa Íshólm Ólafsdóttir, sviðsstjóri

Starfsfólk

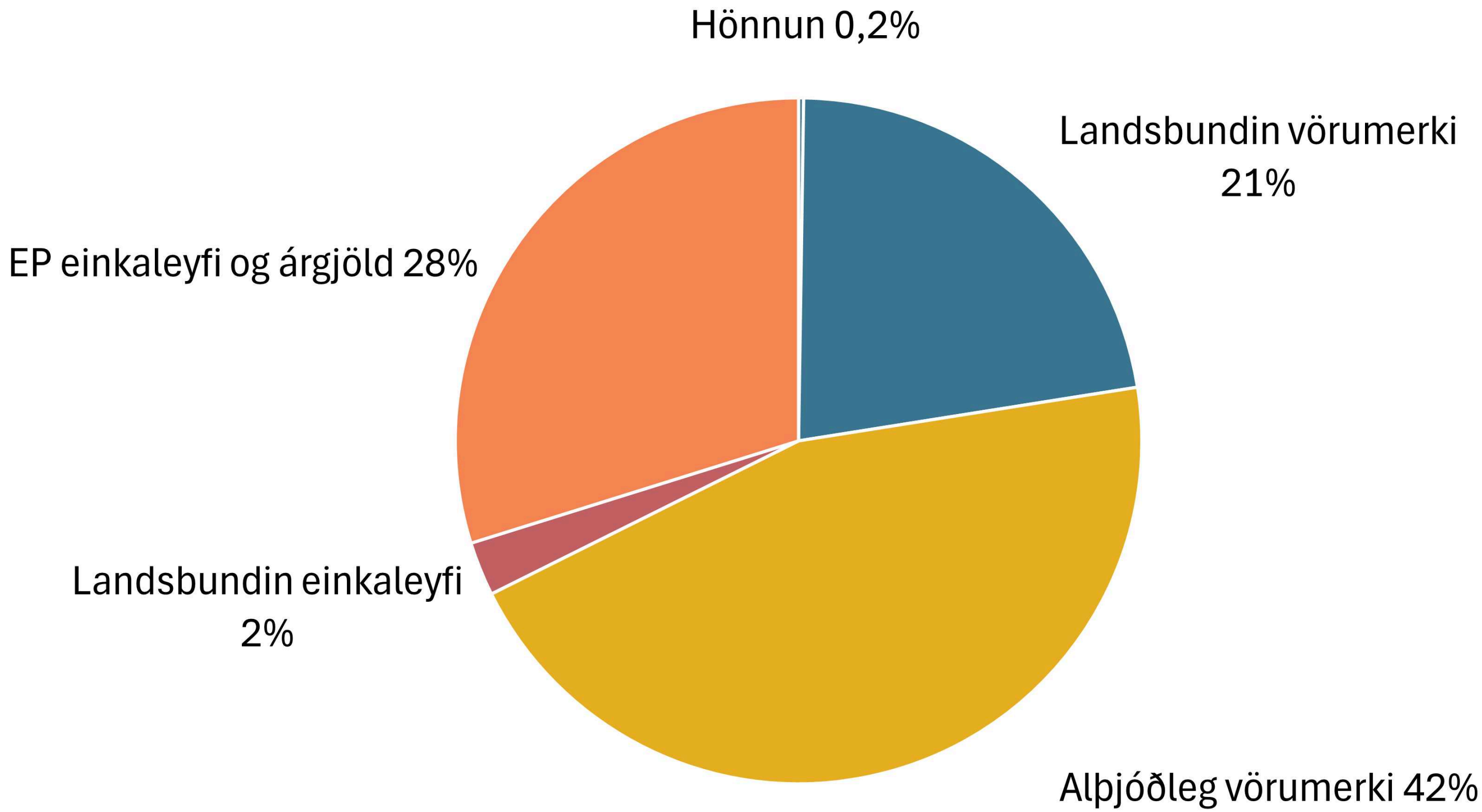

Tekjur Hugverkastofunnar samanstanda af rekstrartekjum og sértekjum. Rekstrartekjur eru tekjur í formi þjónustugjalda frá þeim sem kosið hafa að vernda hugverk sín hér á landi. Rekstrartekjur ársins 2024 voru 624,5 m.kr., 32% vegna einkaleyfa og 68% vegna vörumerkja. Mikill meirihluti viðskiptavina Hugverkastofunnar eru erlendir aðilar en um 90% rekstrartekna eru frá erlendum aðilum. Sértekjur ársins voru 39,9 m.kr. en þær skýrast af endurgreiddum ferðakostnaði og endurgreiddum launakostnaði sérfræðinga að láni hjá alþjóðastofnunum.

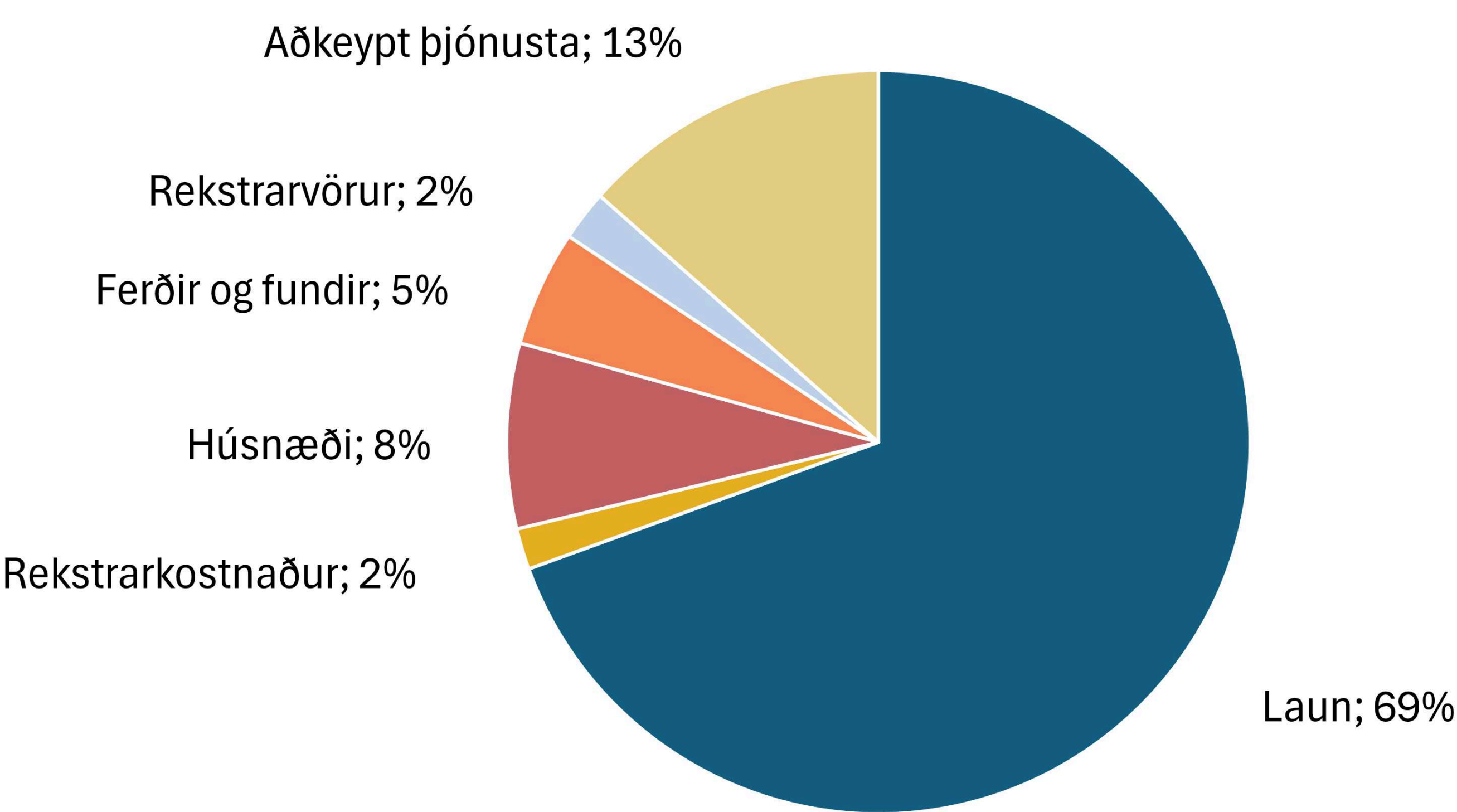
Heildarútgjöld námu 671,9 m.kr. og var stærsti einstaki útgjaldaliðurinn launakostnaður eða 70%.

Afkoma ársins var neikvæð um 7,6 m.kr.

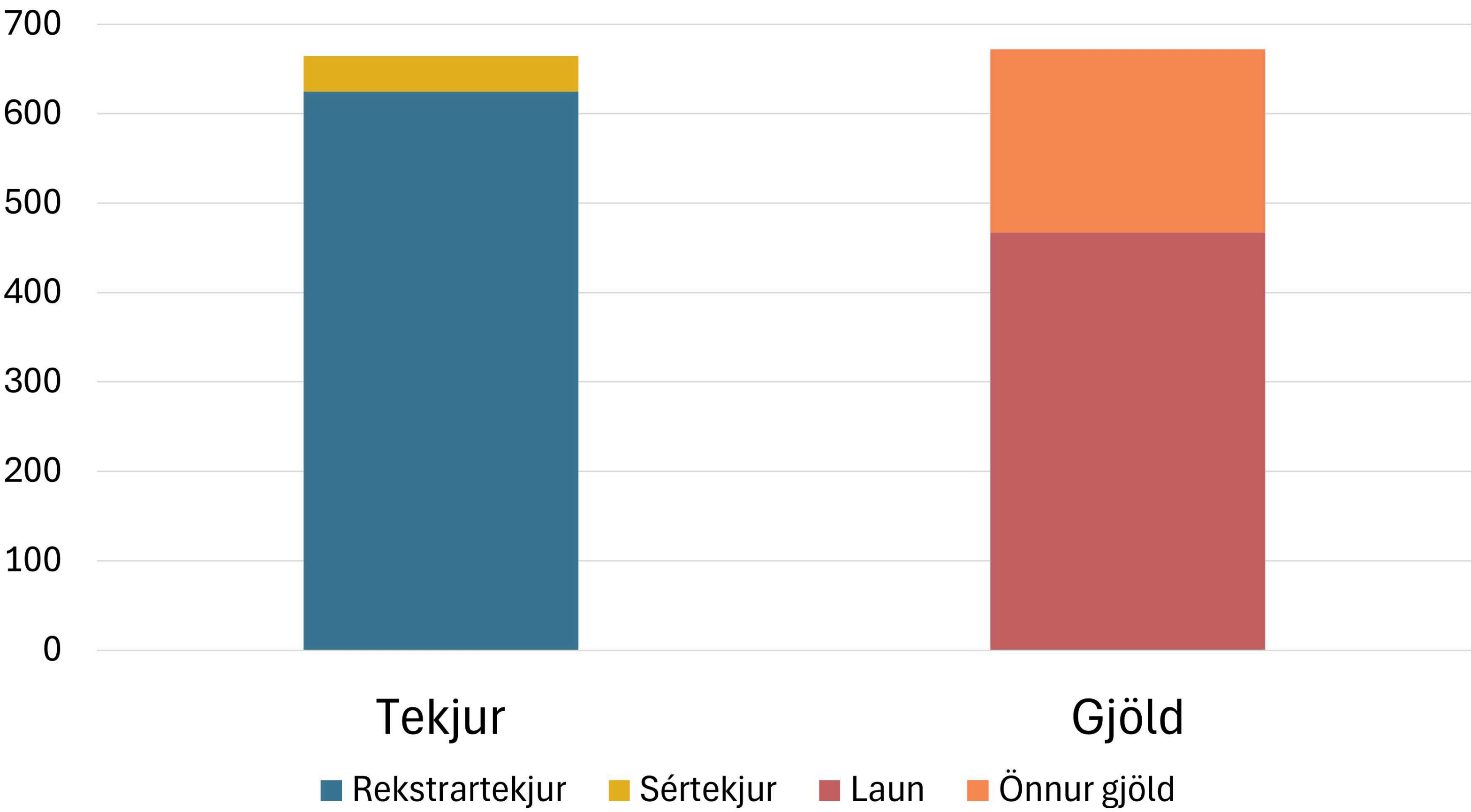
Skipting rekstartekna

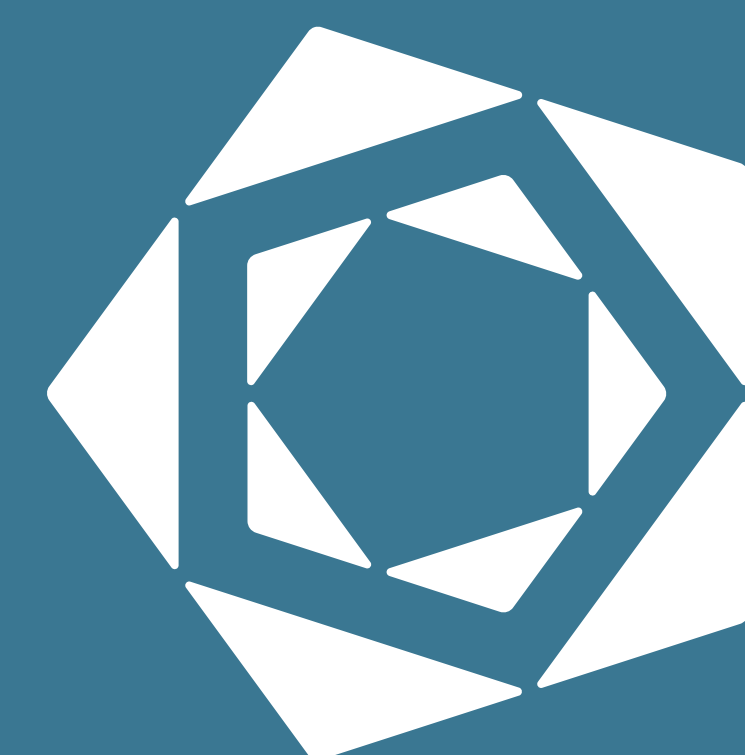

Skipting rekstargjalda

Rekstur 2024

Hugverkastofan

